Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE IŠVADA,
pateikta 2019 m. liepos 11 d.[1]

Sujungtos bylos C-370/17 ir C-37/18

Caisse de retraite du personnel navigant professionnel de l'aéronautique civile (CRPNPAC)
prieš
Vueling Airlines SA
(*Tribunal de grande instance de Bobigny* (Prancūzija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)
ir
Vueling Airlines SA
prieš
Jean-Luc Poignant

(*Cour de cassation, chambre sociale* (Prancūzija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Darbuotojai migrantai – Socialinė apsauga – Taikytini teisės aktai – Reglamentas (EEB) Nr. 1408/71 – Darbuotojų komandiravimas – 14 straipsnio 1 dalies a punktas – Netaikymas oro transporto bendrovių, vykdančių tarptautinius keleivinius skrydžius, orlaivių įgulos nariams – 14 straipsnio 2 dalies a punkto i papunktis – Oro transporto bendrovės filialo arba nuolatinės atstovybės, esančios kitos valstybės narės teritorijoje nei jos buveinė, įdarbinti darbuotojai – E 101 formos pažyma – Privalomoji galia – Pažyma, kuri buvo gauta ar kuria buvo remiamasi sukčiaujant – Ieškinys dėl civilinės atsakomybės sukčiavusiam darbdaviui – Priimančiosios valstybės narės teismo jurisdikcija konstatuoti sukčiavimą ir neatsižvelgti į pažymą – Baudžiamojoje byloje priimto nuosprendžio *res judicata* galia civilinėje byloje – Draudimas civilinę bylą nagrinėjančiam teismui neatsižvelgti į baudžiamojoje byloje priimtą nuosprendį, susijusį su tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis, nors šis nuosprendis prieštarauja Sąjungos teisei – Nesuderinamumas su Sąjungos teise“

1 Originalo kalba: prancūzų.

I. Įžanga

1. E 101 formos pažyma [2] yra dokumentas, kurį kompetentinga valstybės narės įstaiga išduoda pagal konkrečią Reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje [3], nuostatą ir pagal Reglamentą (EEB) Nr. 574/72, nustatantį šio reglamento įgyvendinimo tvarką [4]. Ši pažyma patvirtina, kad Europos Sąjungos viduje persikeliantis darbuotojas priklauso šios valstybės narės socialinės apsaugos sistemai.

2. Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją, kol E 101 formos pažymos ją išdavusi įstaiga neatšaukė ar nepaskelbė negaliojančia, ji yra privaloma pagal valstybės narės, į kurią atitinkamas darbuotojas vyksta dirbti, vidaus teisės sistemą, todėl privaloma šios valstybės įstaigoms. Jos negali, be kita ko, įtraukti atitinkamo darbuotojo į savo socialinės apsaugos sistemą. Be to, tos pačios valstybės teismas nėra įgaliotas tikrinti E 101 formos pažymos galiojimo atsižvelgdamas į aplinkybes, kuriomis remiantis ji buvo išduota. Galimos abejonės dėl tokios pažymos galiojimo ar tikslumo turi būti išsklaidytos pasitelkiant atitinkamų valstybių narių įstaigų dialogo procedūrą, kurios etapus Teisingumo Teismas yra nustatęs savo jurisprudencijoje, vėliau kodifikuotus Sąjungos teisės aktų leidėjo.

3. Ši jurisprudencija susilaukė didelio atgarsio. Vieni autoriai apgailestauja, kad ši jurisprudencija suteikia apsaugą įmonėms, kurios siekia išvengti taikytinų socialinės apsaugos taisyklių ir kurioms pasitarnauja pernelyg lengvai E 101 formos pažymą išduodančios įstaigos. Kitų autorių manymu, ši jurisprudencija išreiškia būtiną valstybių narių bendradarbiavimą taikant koordinavimo reglamentus.

4. Prancūzijoje pagrindinė byla dar labiau supriešino šiuos du požiūrius. 2012 m. bendrovė *Vueling Airlines SA* (toliau – *Vueling*) buvo nuteista baudžiamojoje byloje už tai, kad *Paris-Charles-de-Gaulle* (Paryžiaus Šarlio de Golio) oro uoste, esančiame Ruasi (Prancūzija), įdarbino orlaivių įgulos narius, neįtraukdama jų į Prancūzijos socialinės apsaugos sistemą. Šie darbuotojai priklausė Ispanijos socialinės apsaugos sistemai ir jiems buvo taikomos darbuotojų komandiravimo taisyklės. *Vueling* iš kompetentingos Ispanijos įstaigos gavo šią faktinę padėtį patvirtinančias E 101 formos pažymas, tačiau baudžiamąją bylą nagrinėjęs Prancūzijos teismas šias pažymas atmetė.

5. Šie prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su minėto nuosprendžio sukeltomis pasekmėmis. Juos pateikė *Tribunal de grande instance de Bobigny* (Bobinji pirmosios instancijos teismas, Prancūzija) ir *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius, Prancūzija), nagrinėdami reikalavimus atlyginti žalą, susijusius su tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis bylose tarp, pirma, *Caisse de retraite du personnel navigant professionnel de l'aéronautique civile* (Civilinės aviacijos orlaivių įgulos narių pensijų fondas, toliau – CRPNPAC) ir, antra, Jean-Luc Poignant ir *Vueling* dėl žalos, kuri, kaip teigiama, buvo patirta dėl šio neįtraukimo į Prancūzijos socialinės apsaugos sistemą. Minėtos bendrovės gautų E 101 formos pažymų privalomosios galios klausimas turi lemiamą reikšmę šiems reikalavimams.

2 E 101 formos pažyma, vadinama „pažyma dėl taikytinų teisės aktų“, yra tipinė forma, kurią yra parengusi Administracinė darbuotojų migrantų socialinės apsaugos komisija (toliau – Administracinė komisija). Žr. 2005 m. kovo 17 d. Administracinės komisijos sprendimą Nr. 202 dėl pavyzdinių formų, būtinų Tarybos reglamentams (EEB) Nr. 1408/71 ir (EEB) Nr. 574/72 taikyti (E 001, E 101, E 102, E 103, E 104, E 106, E 107, E 108, E 109, E 112, E 115, E 116, E 117, E 118, E 120, E 121, E 123, E 124, E 125, E 126 ir E 127) (OL L 77, 2006, p. 1). Vėliau ši pažyma tapo perkeliamuoju dokumentu A1. Atsižvelgdamas į pagrindinės bylos faktinių aplinkybių datą, šioje išvadoje vartosiu pavadinimą „E 101 formos pažyma“.

3 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentas, iš dalies pakeistas ir atnaujintas 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 3) ir iš dalies pakeistas 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1992/2006 (OL L 392, 2006, p. 1) (toliau – Reglamentas Nr. 1408/71).

4 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamentas, nustatantis Reglamento Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, iš dalies pakeistas ir atnaujintas Reglamentu Nr. 118/97 ir iš dalies pakeistas 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 647/2005 (toliau – Įgyvendinimo reglamentas Nr. 574/72).

6. Taigi trimis prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų klausimais Teisingumo Teismo prašoma patikslinti, ar jo jurisprudencija, susijusi su privalomąja E 101 formos pažymos galia, taip pat taikoma tuo atveju, jeigu priimančiosios valstybės narės teismas konstatuoja, kad pažyma buvo gauta ar ja buvo remtasi sukčiaujant. Šie klausimai leis Teisingumo Teismui patikslinti savo Sprendimo *Altun ir kt.*[5], kuriame jis iš esmės pripažino, kad sukčiavimo atveju minėtam teismui E 101 formos pažyma nėra privaloma, taikymo sritį. Šie klausimai taip pat leis išsamiau apsvarstyti sukčiavimo sąvoką, kaip ji suprantama Sąjungos teisėje, ir šiame kontekste išaiškinti dar neišaiškintas Reglamente Nr. 1408/71 numatytas taisykles, kalbant apie tarptautinius skrydžius vykdančių oro transporto bendrovių orlaivių įgulos narius.

7. Šioje išvadoje siūlysiu Teisingumo Teismui nuspręsti, kad priimančiosios valstybės narės teismas yra kompetentingas neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, jeigu turi įrodymų, patvirtinančių, kad ši pažyma buvo gauta ar ja buvo remtasi sukčiaujant, neatsižvelgiant į kompetentingų įstaigų dialogo eigą. Mano nuomone, nuo šio sprendimo priklauso kovos su „socialiniu dempingu“[6] veiksmingumas ir pasitikėjimas, kurį Teisingumo Teismas paprastai rodo nacionaliniam teismui, kaip Sąjungos teismui, kad šis užtikrintų Sąjungos teisės laikymąsi.

8. Paskutinis prejudicinis klausimas susijęs su Sąjungos teisės viršenybės principo ir Prancūzijos teisėje taikomo principo, pagal kurį baudžiamosiose bylose priimti sprendimai turi *res judicata* galią civilinėse bylose, tarpusavio santykiu. Pagal pastarąjį principą prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai turėtų pripažinti *Vueling* kaltę civilinėje byloje vien todėl, kad prieš tai dėl jos buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis, net ir tuo atveju, jei šis nuosprendis buvo priimtas pažeidžiant Sąjungos teisę. Atsižvelgiant į mano siūlomą atsakymą į kitus prejudicinius klausimus, mano argumentai šioje srityje bus iš esmės subsidiarūs. Vis dėlto siūlysiu Teisingumo Teismui nuspręsti, kad Sąjungos teisė draudžia taikyti šį principą, jeigu nustatoma, kad šis apkaltinamasis nuosprendis yra nesuderinamas su Sąjungos teise.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

9. Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyta, kad, laikantis šio reglamento 14–17 straipsnių, „vienos valstybės narės teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui taikomi tos valstybės teisės aktai net jeigu jis gyvena kitos valstybės narės teritorijoje arba įmonės, kurioje jis dirba, buveinė juridiškai įregistruota ar veiklos vieta arba jį nusamdęs asmuo yra kitos valstybės narės teritorijoje“.

10. Minėto reglamento 14 straipsnyje „Specialios taisyklės, taikomos pagal darbo sutartį mokamą darbą dirbantiems asmenims, išskyrus jūreivius“ numatyta:

„13 straipsnio 2 dalies a punktas taikomas laikantis šių išimčių ir sąlygų:

1) a) asmeniui, kuris pagal darbo sutartį dirba valstybės narės teritorijoje esančioje įmonėje ir kurį ji išsiunčia į kitos valstybės narės teritoriją dirbti tos įmonės naudai, toliau taikomi pirmosios valstybės narės teisės aktai, su sąlyga, kad numatyta darbo trukmė neviršija 12 mėnesių ir jis nesiunčiamas pakeisti kito asmens, kurio komandiruotės laikas baigėsi;

5 2018 m. vasario 6 d. Sprendimas *Altun ir kt.* (C-359/16, toliau – Sprendimas *Altun*, EU:C:2018:63).

6 Kaip apibrėžta 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl socialinio dempingo Europos Sąjungoje (A8-0255/2016), socialinio dempingo sąvoka „apima įvairiausio pobūdžio tyčinio piktnaudžiavimo praktiką ir ES bei nacionalinės teisės aktų (įskaitant įstatymus ir visuotinai taikomus bendrus susitarimus) apėjimą, o tai susidaro [sudaro] sąlygas plėtoti nesąžiningą konkurenciją neteisėtai mažinant darbo jėgos ir veiklos sąnaudas ir lemia darbuotojų teisių pažeidimus ir darbuotojų išnaudojimą“.

b) jeigu dėl nenumatytų aplinkybių darbas trunka ilgiau, negu pradžioje buvo numatyta, ir viršija 12 mėnesių, pirmosios valstybės narės teisės aktai taikomi iki darbo pabaigos, su sąlyga, kad valstybės narės, į kurios teritoriją atitinkamas asmuo yra komandiruotas, kompetentinga valdžios institucija arba tos institucijos įgaliotoji įstaiga duoda savo sutikimą; sutikimo turi būti prašoma baigiantis pradiniam 12 mėnesių laikotarpiui. Tačiau sutikimas neturi būti duodamas ilgesniam, negu 12 mėnesių laikotarpiui.

2) [paprastai] [d]viejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui teisės aktai taikomi taip:

a) pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui, kuris yra darbuotojas sausumos, vandens ar oro transporto įmonės, kuri pagal nuomos sutartį, atlygintinai ar savo lėšų sąskaita teikia tarptautines transporto paslaugas vežDama keleivius ar krovinius automobiliais [sausumos keliais], geležinkeliu, oro transportu ar vidaus vandens keliais ir kurios būstinė [buveinė] juridiškai įregistruota ar veiklos vieta yra valstybės narės teritorijoje, galioja pastarosios valstybės teisės aktai su šiais apribojimais:

i) jeigu minėtoji įmonė turi filialą arba nuolatinę atstovybę valstybės narės teritorijoje, kitoje nei ta, kurios teritorijoje juridiškai įregistruota jos būstinė [buveinė] ar yra veiklos vieta, tokiame filiale ar nuolatinėje atstovybėje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui galioja teisės aktai tos valstybės narės, kurios teritorijoje yra tas filialas ar nuolatinė atstovybė;

ii) jeigu pagal darbo sutartį dirbantis asmuo pagrindinai [daugiausia] dirba valstybės narės teritorijoje, kurioje jis gyvena, jam galioja tos valstybės narės teisės aktai net jeigu įmonės, kurioje jis dirba, būstinė [buveinė] juridiškai neįregistruota ar nėra veiklos vietos, filialo arba nuolatinės atstovybės toje teritorijoje;

<…>“

11. Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio „Įstaigų ir asmenų, kuriems taikomas šis reglamentas, tarpusavio santykiai“, kuris buvo įtrauktas į šį reglamentą Reglamentu (EB) Nr. 631/2004, iš dalies keičiančiu reglamentus Nr. 1408/71 ir Nr. 574/72, dėl teisių suderinimo ir tvarkos supaprastinimo [7], 3 dalyje numatyta:

„Atsiradus šio reglamento aiškinimo ar taikymo sunkumams, dėl kurių kiltų grėsmė asmens, kuriam taikomas šis reglamentas, teisėms, kompetentingos valstybės arba atitinkamo asmens gyvenamosios vietos valstybės įstaiga kreipiasi į atitinkamos (-ų) valstybės (-ių) narės (-ių) įstaigą (-as). Jeigu per protingą laikotarpį sprendimo nerandama, atitinkamos valdžios institucijos gali kreiptis į Administracinę komisiją įsikišti.“

12. Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio „Formalumai tuo atveju, kai pagal darbo sutartį dirbantis asmuo išsiunčiamas į kitą vietą laikantis [Reglamento Nr. 1408/71] 14 straipsnio 1 dalies ir 14b straipsnio 1 dalies nuostatų ir sutarčių, sudarytų pagal [šio] reglamento 17 straipsnį“, 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės, kurios teisės aktai toliau taikomi, kompetentingos valdžios institucijos paskirta įstaiga išduoda pažymėjimą, patvirtinantį, kad tam pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui iki konkrečios datos toliau taikomi tie teisės aktai:

a) pagal darbo sutartį dirbančio asmens ar jo darbdavio prašymu [Reglamento Nr. 1408/71] 14 straipsnio 1 dalyje ir 14 straipsnio b dalyje nurodytais atvejais;

7 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (OL L 100, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 10).

<…>“

13. Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72 12a straipsnyje „Taisyklės, taikomos [Reglamento Nr. 1408/71] 14 straipsnio 2 ir 3 dalyse, 14a straipsnio 2–4 dalyse ir 14c straipsnyje nurodytiems asmenims, kurie paprastai dirba pagal darbo sutartį arba savarankiškai dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje“ numatyta:

„Tam, kad būtų taikomos [Reglamento Nr. 1408/71] 14 straipsnio 2 ir 3 dalių, 14a straipsnio 2–4 dalių ir 14c straipsnio nuostatos, taikomos tokios taisyklės:

<…>

„1a. Jei pagal [Reglamento Nr. 1408/71] 14 straipsnio 2 dalies a punktą asmeniui, kuris yra keliaujančio ar skraidančio personalo narys tarptautinėje transporto įmonėje, taikomi teisės aktai tos valstybės narės, kurios teritorijoje įsikūrusi registruota įmonės buveinė ar vykdoma veikla arba yra įsikūręs jį įdarbinantis filialas, ar nuolatinė atstovybė, arba kurioje jis gyvena ar daugiausiai dirba, tos valstybės narės kompetentingos valdžios institucijos paskirta įstaiga išduoda liudijimą, patvirtinantį, kad jam taikomi tos valstybės narės teisės aktai.“

<…>“

14. Nuo 2010 m. gegužės 1 d. Reglamentas Nr. 1408/71 ir Įgyvendinimo reglamentas Nr. 574/72 buvo panaikinti ir pakeisti atitinkamai Reglamentu (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo [8] ir Reglamentu (EB) Nr. 987/2009, nustatančiu Reglamento Nr. 883/2004 įgyvendinimo tvarką [9]. Vis dėlto pagrindinėje byloje nagrinėjamoms faktinėms aplinkybėms *ratione temporis* taikomi pirmieji reglamentai.

B. Prancūzijos teisė

15. Klostantis faktinėms aplinkybėms galiojusios redakcijos Darbo kodekso, nustatyto 2007 m. kovo 12 d. Potvarkiu Nr. 2007-329 [10], L. 8221-3 straipsnyje numatyta:

„Nedeklaruotu darbu nuslepiant veiklą laikomas tam tikros gamybos, perdirbimo, remonto ar paslaugų teikimo veiklos vykdymas siekiant pelno arba prekybos veikla, kurią vykdydamas bet kuris asmuo tyčia nevykdo įsipareigojimų:

<…>

2) <…> nepateikia deklaracijų, kurias pagal galiojančias teisės nuostatas turi pateikti socialinės apsaugos arba mokesčių administravimo įstaigoms.“

8 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (OL L 166, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 72).

9 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (OL L 284, 2009, p. 1).

10 2007 m. kovo 13 d. Prancūzijos Respublikos oficialusis leidinys (JORF).

16. Klostantis faktinėms aplinkybėms galiojusios redakcijos Darbo kodekso, nustatyto Potvarkiu Nr. 2007-329, L. 1262-3 straipsnyje numatyta:

„Darbdavys negali remtis pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų komandiravimui taikomomis nuostatomis, jeigu jo veikla yra visiškai orientuota į nacionalinę teritoriją arba jeigu ji vykdoma naudojant patalpas ar infrastruktūrą, esančią nacionalinėje teritorijoje, kur ši veikla yra paprastai, pastoviai ir nepertraukiamai vykdoma. Be kita ko, darbdavys negali remtis šiomis nuostatomis, jeigu jo veikla apima klientų paiešką ir pritraukimą arba pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų samdą šioje teritorijoje.

Tokiais atvejais darbdaviui taikomos Darbo kodekso nuostatos, taikytinos šalies teritorijoje įsteigtoms įmonėms.“

17. Civilinės aviacijos kodekso, nustatyto 2006 m. lapkričio 21 d. dekretu Nr. 2006-1425[11], R. 330-2-1 straipsnyje nurodyta:

„Darbo kodekso L. 342-4 straipsnis[12] taikytinas oro transporto įmonėms pagal jų veiklos bazes, esančias Prancūzijos teritorijoje.

Veiklos bazė – tai visos patalpos ar infrastruktūra, kurią naudodama įmonė pastoviai, paprastai ir nepertraukiamai vykdo oro susisiekimo veiklą su pagal darbo sutartį dirbančiais darbuotojais, kur yra faktinis jų profesinės veiklos centras. Pagal pirma išdėstytas nuostatas pagal darbo sutartį dirbančio darbuotojo profesinės veiklos centru laikoma ta vieta, kurioje jis paprastai dirba ar pradeda darbą ir grįžta baigęs dirbti.“

III. Pagrindinės bylos

A. Baudžiamoji byla prieš Vueling

18. *Vueling* yra oro transporto bendrovė, vykdanti tarptautinius keleivinius skrydžius, jos buveinė yra Barselonoje (Ispanija). 2007 m. gegužės 21 d. ši oro transporto bendrovė pradėjo vykdyti skrydžius į kelias paskirties vietas Ispanijoje iš Paryžiaus Šarlio de Golio oro uosto, esančio Ruasi. Šiuo tikslu ji Bobinji prekybos ir įmonių registre (Prancūzija) įregistravo oro transporto ir antžeminių paslaugų įmonę, kuri buvo įkurta šiame oro uoste.

19. 2008 m. gegužės 28 d. po patikrinimų kompetentinga darbo inspekcija surašė *Vueling* protokolą dėl nedeklaruoto darbo. Darbo inspekcija konstatavo, kad ši oro transporto bendrovė minėtame oro uoste eksploatavo administracines ir komercinio valdymo patalpas, orlaivių įgulos narių poilsio ir pasirengimo skrydžiams kambarius, bilietų pardavimo ir keleivių registracijos skyriaus priežiūros biurą. Šioje bendrovėje dirbo 50 komercinių skrydžių darbuotojų, 25 techniniai skrydžių darbuotojai, kurių darbo sutartims buvo taikoma Ispanijos teisė, ir antžeminis personalas (komercijos direktorius, skrydžių vadovas ir techninis vadovas), kurių darbo sutartims buvo taikoma Prancūzijos teisė.

20. Per darbo inspekcijos patikrinimą nustatyta, kad Prancūzijos socialinės apsaugos įstaigoms buvo deklaruotas tik antžeminis personalas. Orlaivių įgulos nariai turėjo E 101 formos pažymas, patvirtinančias, kad jie yra laikinai komandiruoti į Prancūziją ir komandiravimo laikotarpiu toliau priklauso Ispanijos socialinės apsaugos sistemai. Darbo inspekcija konstatavo, kad 48 pagal darbo sutartį dirbantys darbuotojai nuolat nedirbo *Vueling* ir buvo priimti į darbą likus mažiau nei 30 dienų

11 2006 m. lapkričio 23 d. Prancūzijos Respublikos oficialusis leidinys (JORF).

12 Įsigaliojus Civilinės aviacijos kodekso R. 330-2-1 straipsniui, Darbo kodekso L. 342-4 straipsnis buvo pakeistas šio kodekso L. 1262-3 straipsniu. Vis dėlto R. 330-2-1 straipsnis dėl to nebuvo pakeistas.

iki jų komandiravimo, o kai kurie iš jų – dieną prieš ar tą pačią dieną, ir tuo remdamasis konstatavo, kad šie darbuotojai buvo įdarbinti siekiant juos komandiruoti. Kalbant apie 21 iš šių darbuotojų, pažymėtina, kad darbo užmokesčio kvite buvo nurodytas adresas Prancūzijoje, o daugelyje komandiravimo deklaracijų nurodyta melaginga gyvenamoji vieta, nuslepiant tai, kad dauguma komandiruotųjų darbuotojų nebuvo Ispanijos piliečiai, o kai kurie iš jų apskritai niekada negyveno Ispanijoje. Atsižvelgiant į baigusias galioti darbo sutartis, paaiškėjo, kad iš viso Prancūzijos socialinės apsaugos sistemai nebuvo deklaruoti 103 darbuotojai.

21. Darbo inspekcija dar nustatė, kad *Vueling* Paryžiaus Šarlio de Golio oro uoste turėjo „veiklos bazę“, kaip tai suprantama pagal Civilinės aviacijos kodekso R. 330-2-1 straipsnį, kurioje orlaivių įgulos nariai pradėdavo ir baigdavo savo darbą. Taigi pagal Darbo kodekso L. 1262-3 straipsnį *Vueling* negalėjo remtis darbuotojų komandiravimui taikytinomis nuostatomis. Atsižvelgdama į tai, darbo inspekcija nusprendė, kad nors pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją E 101 formos pažyma suponuoja priklausymą socialinės apsaugos sistemai, šis dokumentas neįrodo, kad komandiravimas pasitelktas teisėtai. Ji nusprendė, kad tai yra sukčiavimas komandiruojant ir kad padaryta žala pagal darbo sutartį dirbantiems darbuotojams, kuriems, be kita ko, nebuvo suteiktos teisės pagal Prancūzijos socialinės apsaugos sistemą, taip pat žala visuomenei, nes darbdavys nesumokėjo pagal šią sistemą mokėtinų sumų.

22. Po šio tyrimo *Vueling* buvo iškelta baudžiamoji byla dėl nedeklaruoto darbo pagal Darbo kodekso L. 8221-3 straipsnį, nedeklaruojant veiklos, nes 2007 m. gegužės 21 d.–2008 m. gegužės 16 d. *Vueling* Ruasi tyčia vykdė keleivių oro vežėjo veiklą, nepateikdama reikalaujamų deklaracijų socialinės apsaugos įstaigoms, be kita ko, nedeklaruodama Prancūzijoje vykdomos veiklos ir neteisėtai prilygindama ją darbuotojų komandiravimui.

23. 2010 m. liepos 1 d. sprendimu *Tribunal correctionnel de Bobigny* (Bobinji baudžiamasis teismas, Prancūzija) išteisino bendrovę *Vueling*.

24. 2012 m. sausio 31 d. sprendimu *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas, Prancūzija) panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir nuteisė *Vueling*, paskirdamas jai 100 000 EUR baudą. Šis teismas nusprendė, pirma, kad ši oro transporto bendrovė vykdė veiklą Ruasi iš savo „veiklos bazės“, kaip tai suprantama pagal Civilinės aviacijos kodekso R. 330-2-1 straipsnį, todėl ši veikla priskirtina prie Darbo kodekso L. 1262-3 straipsnyje numatytų atvejų. Minėtas teismas pažymėjo, kad nagrinėjamas subjektas turėjo veiklos autonomiją, nes *Vueling* šiuo tikslu buvo pasamdžiusi direktorių. Ši autonomija taip pat reiškė, kad bendrovė negalėjo pagrįsti organinio ryšio su komandiruotais darbuotojais. Antra, tas pats teismas nusprendė, kad *Vueling* tyčia pažeidė taikytinas taisykles, be kita ko, apgyvendindama 41 darbuotoją, kuriam prašė taikyti komandiravimą, savo pačios buveinės adresu, negalėdama pateikti rimto paaiškinimo, kuriuo remiantis būtų galima atmesti įtarimus sukčiavimu. Galiausiai *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) nusprendė, kad nors E 101 formos pažymoms taikoma priklausymo Ispanijos socialinės apsaugos sistemai prezumpcija ir jos yra privalomos socialinės apsaugos srityje kompetentingoms Prancūzijos institucijoms, jos negali uždrausti baudžiamųjų bylų teismui konstatuoti teisės aktų nuostatų, kuriose įtvirtintos darbuotojų komandiravimo galiojimo sąlygos, tyčinio pažeidimo.

25. *Vueling* padavė kasacinį skundą. 2014 m. kovo 11 d. sprendimu *Cour de cassation, chambre criminelle* (Kasacinis Teismas, Baudžiamųjų bylų skyrius) atmetė šį skundą. Šis teismas nusprendė, kad *Vueling* negalėjo remtis darbuotojų komandiravimui taikytinomis Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies a punkte numatytomis taisyklėmis, nes jos veikla Ruasi buvo paprastai, pastoviai ir nepertraukiamai vykdoma naudojant nacionalinėje teritorijoje esančias patalpas ar infrastruktūrą, taigi jai buvo taikoma įsisteigimo teisė, kaip tai suprantama pagal Darbo kodekso L. 1263-3 straipsnio nuostatas ir Teisingumo Teismo jurisprudenciją. Vadinasi, *Vueling* negalėjo remtis E 101 formos pažymomis ir padarė Darbo kodekso L. 8221-3 straipsnyje numatytą pažeidimą dėl nedeklaruoto darbo.

B. Prancūzijos ir Ispanijos įstaigų dialogas

26. Iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad 2012 m. balandžio 4 d. e. laišku *Union de Recouvrement des cotisations de Sécurité Sociale et d'Allocations Familiales de Seine-et-Marne* (Senos ir Marnos socialinės apsaugos įmokų išieškojimo ir šeimos išmokų tarnyba (Prancūzija), toliau – *Urssaf*) pranešė įstaigai, išdavusiai *Vueling* pateiktas E 101 formos pažymas, t. y. *Tesorería general de la seguridad social de Cornellà de Llobregat* (Ispanija), apie ginčijamas faktines aplinkybes ir paprašė jos panaikinti šias pažymas.

27. 2014 m. balandžio 17 d. sprendimu ginčijamas E 101 formos pažymas išdavusi įstaiga jas panaikino. Vis dėlto ji išlaikė įmokas, kurias *Vueling* mokėjo Ispanijos socialinės apsaugos sistemai už atitinkamus darbuotojus, motyvuodama tuo, kad jas grąžinti per vėlu dėl senaties termino.

28. 2014 m. gegužės 29 d. *Vueling* apskundė tokį sprendimą pagal hierarchiją aukštesnei institucijai. 2014 m. rugpjūčio 1 d. sprendimu pagal hierarchiją aukštesnė institucija atmetė šį skundą. Vis dėlto 2014 m. gruodžio 5 d. sprendimu ta pati institucija persvarstė savo pradinį sprendimą, „pripažindama komandiravimo formų panaikinimą nesukeliančiu pasekmių“, nes, atsižvelgiant į laiką, praėjusį nuo faktinių aplinkybių susiklostymo, nebetikslinga pripažinti atitinkamų darbuotojų priklausymą Ispanijos socialinės apsaugos sistemai nepagrįstu, nes nebeįmanoma grąžinti sumokėtų įmokų. Be to, šie darbuotojai galėjo gauti išmokas remiantis šiomis įmokomis, taigi panaikinus jų priklausymą socialinės apsaugos sistemai jie galėtų likti be apsaugos. Tokiomis aplinkybėmis, minėtos institucijos nuomone, vien E 101 formos pažymų panaikinimas nebūtų pateisinamas, nes jų išdavimas buvo tiesiog atitinkamų darbuotojų priklausymo Ispanijos socialinės apsaugos sistemai pasekmė.

29. Lygiagrečiai, negavusios atsakymo iš pažymas išdavusios įstaigos ir atsižvelgdamos į tai, kad 2014 m. kovo 11 d. *Cour de cassation, chambre criminelle* (Kasacinis Teismas, Baudžiamųjų bylų skyrius) patvirtino dėl *Vueling* priimtą apkaltinamąjį nuosprendį, 2014 m. spalio 22 ir 23 d. Prancūzijos valdžios institucijos ir vėl kreipėsi į analogiškas Ispanijos institucijas.

30. 2014 m. gruodžio 9 d. rašte Ispanijos valdžios institucijos informavo Prancūzijos valdžios institucijas apie galutinį 2014 m. gruodžio 5 d. pažymas išdavusios institucijos sprendimą palikti ginčijamas E 101 formos pažymas galioti. 2014 m. gruodžio 11 d. Ispanijos valdžios institucijos pateikė nagrinėjamo sprendimo tekstą Prancūzijos valdžios institucijoms.

31. 2015 m. balandžio 7 d. e. laiške Prancūzijos valdžios institucijos paprašė pažymas išdavusią įstaigą persvarstyti tokį sprendimą. 2015 m. birželio 24 d. kompetentingos Prancūzijos ir Ispanijos įstaigos surengė vaizdo konferenciją, bet nesutarimų joje neišsprendė.

C. CRPNPAC ieškinys (byla C-370/17)

32. 2008 m. rugpjūčio 11 d. CRPNPAC kreipėsi į *Tribunal de grande instance de Bobigny* (Bobinji pirmosios instancijos teismas). Šiuo ieškiniu ji, be kita ko, prašo atlyginti žalą, kurią šis fondas patyrė dėl to, kad orlaivių įgulos nariai, kuriuos *Vueling* buvo įdarbinusi Ruasi, nedalyvavo jos valdomoje papildomų pensijų sistemoje.

33. *Tribunal de grande instance de Bobigny* (Bobinji pirmosios instancijos teismas) sustabdė bylos nagrinėjimą, kol bus priimtas galutinis sprendimas *Vueling* iškeltoje baudžiamojoje byloje. Po 2014 m. kovo 31 d. *Cour de cassation, chambre criminelle* (Kasacinis Teismas, Baudžiamųjų bylų skyrius) sprendimo byla minėtame teisme buvo nagrinėjama toliau.

34. Šiomis aplinkybėmis *Tribunal de grande instance de Bobigny* (Bobinji pirmosios instancijos teismas) klausia, ar Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusi su privalomąja E 101 formos pažymos galia, taikytina tuo atveju, kai atitinkamų darbuotojų priimančiosios valstybės narės teismai nuteisia darbdavį baudžiamojoje byloje dėl nedeklaruoto darbo, o tai reiškia, kad darbdavys ketino sukčiauti arba piktnaudžiavo teise.

35. Tokiomis aplinkybėmis 2017 m. kovo 30 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2017 m. birželio 19 d., *Tribunal de grande instance de Bobigny* (Bobinji pirmosios instancijos teismas) sustabdė bylos nagrinėjimą ir kreipėsi į Teisingumo Teismą.

D. J.-L. Poignant ieškinys (byla C-37/18)

36. 2007 m. balandžio 21 d. *Vueling* įdarbino J.-L. Poignant kaip antrąjį pilotą pagal darbo sutartį, kuriai taikoma Ispanijos teisė. 2007 m. birželio 14 d. sudarius papildomą susitarimą jis buvo komandiruotas dirbti į Paryžiaus Šarlio de Golio oro uostą.

37. 2008 m. gegužės 30 d. laiške J.-L. Poignant pranešė apie išėjimą iš darbo, nurodydamas, be kita ko, tai, kad jo padėtis pagal sutartį atsižvelgiant į Prancūzijos teisę yra neteisėta, bet 2008 m. birželio 2 d. šį savo pranešimą atšaukė. 2008 m. birželio 9 d. laiške jis pranešė apie darbo sutarties nutraukimą, vėl remdamasis minėtu neteisėtumu.

38. 2008 m. birželio 11 d. J.-L. Poignant kreipėsi į *Conseil des prud'hommes de Bobigny* (Bobinji darbo ginčų teismas, Prancūzija), prašydamas perkvalifikuoti jo atleidimą iš darbo darbuotojo iniciatyva į vienašalį darbo sutarties nutraukimą, kuris sukelia tokias pat pasekmes kaip atleidimas iš darbo be svarbių priežasčių [13] ir, be kita ko, priteisti žalos atlyginimą dėl nedeklaruoto darbo ir įmokų nemokėjimo Prancūzijos socialinės apsaugos sistemai.

39. 2011 m. balandžio 14 d. sprendimu *Conseil des prud'hommes de Bobigny* (Bobinji darbo ginčų teismas) atmetė J.-L. Poignant reikalavimus. Šis teismas nusprendė, kad *Vueling* tinkamai įvykdė taikytinus administracinius formalumus, be kita ko, paprašiusi Ispanijos socialinės apsaugos įstaigų išduoti E 101 formos pažymas savo darbuotojams. Minėtas teismas taip pat konstatavo, kad J.-L. Poignant komandiravimo trukmė neviršijo vienų metų ir kad jis nebuvo išsiųstas dirbti vietoj kito asmens.

40. 2016 m. kovo 4 d. sprendimu *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) panaikino darbo ginčų teismo sprendimą. Remdamasis nuosprendžio baudžiamojoje byloje, kurį jis priėmė 2012 m. sausio 31 d., *res judicata* galia *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) įpareigojo *Vueling* atlyginti J.-L. Poignant žalą, be kita ko, kaip fiksuotą kompensaciją dėl nedeklaruoto darbo ir įmokų nemokėjimo į Prancūzijos socialinės apsaugos sistemą.

41. *Vueling* padavė kasacinį skundą. Nagrinėdamas kasacinį skundą *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius) pažymi, kad iš 2012 m. sausio 31 d. *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) baudžiamojoje byloje priimto sprendimo matyti, kad ši oro transporto bendrovė ginčijamų faktinių aplinkybių laikotarpiu turėjo „veiklos bazę" Ruasi, t. y. „filialą", kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkto i papunktį. Be to, tai, kad E 101 formos pažymos, kuriomis remiasi *Vueling*, buvo išduotos pagal šio reglamento 14 straipsnio 1 dalies a punktą, nors iš tikrųjų jos orlaivių įgulos narių situacijai buvo taikomas šio reglamento 14 straipsnio 2 dalies a punkto i papunktis, ir kad jose kaip atitinkamų darbuotojų darbo vieta buvo

13 Pagal Prancūzijos teisę, jeigu darbuotojas vienašališkai nutraukia darbo sutartį dėl faktinių aplinkybių, kuriomis kaltina savo darbdavį, šis nutraukimas laikomas vienašaliu ir sukelia tokias pat pasekmes kaip atleidimas iš darbo be svarbių priežasčių. Vis dėlto darbuotojas gali nutraukti darbo sutartį dėl darbdavio kaltės tik jeigu pažeidimas yra pakankamai sunkus ir neleidžia toliau vykdyti darbo sutarties. Priešingu atveju vienašalis darbo sutarties nutraukimas sukelia tokias pat pasekmes kaip darbo sutarties nutraukimas darbuotojo iniciatyva.

nurodytas Paryžiaus Šarlio de Golio oro uostas, savaime rodė, kad šios pažymos buvo gautos sukčiaujant. *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius) kyla klausimas, ar tokiomis aplinkybėmis taikytina Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusi su privalomąja E 101 formos pažymos galia, pakartotinai patvirtinta Sprendime *A-Rosa Flussschiff*[14].

42. Jeigu taip, tuomet kyla klausimas, ar pagal Sąjungos teisės viršenybės principą *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) draudžiama, vadovaujantis nacionalinės teisės principu, kad baudžiamojoje byloje priimtas sprendimas turi *res judicata* galią civilinėje byloje, 2016 m. kovo 4 d. sprendime atsižvelgti į nuosprendžio, kurį jis pats 2012 m. sausio 31 d. priėmė baudžiamojoje byloje, sukeliamas pasekmes, ir įpareigoti *Vueling* atlyginti žalą J.-L. Poignant vien dėl šio ankstesnio apkaltinamojo nuosprendžio.

43. Šiomis aplinkybėmis 2018 m. sausio 10 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2018 m. sausio 19 d., *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius) sustabdė bylos nagrinėjimą ir kreipėsi į Teisingumo Teismą.

IV. Prejudiciniai klausimai ir procesas Teisingumo Teisme

44. Byloje C-370/17 *Tribunal de grande instance de Bobigny* (Bobinji pirmosios instancijos teismas) Teisingumo Teismui pateikė tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal [Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72] 11 straipsnio 1 dalį ir 12a straipsnio 1a punktą valstybės narės, kurios socialinės apsaugos teisės aktai išlieka taikytini pagal darbo sutartį dirbančiam darbuotojui, valdžios institucijos paskirtos įstaigos išduotai E 101 formos pažymai suteikiama galia turi būti išlaikyta, net jei E 101 formos pažyma gauta dėl sukčiavimo ar piktnaudžiavimo teise, kurį galutinai konstatavo valstybės narės, kur pagal darbo sutartį dirbantis darbuotojas dirbo ar turi dirbti, teismas?

2. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar E 101 formos pažymų išdavimas neleidžia asmenims, patyrusiems žalą dėl sukčiavusio darbdavio elgesio, gauti žalos atlyginimą, jeigu pagal darbo sutartį dirbančių darbuotojų priklausymas E 101 formos pažymoje nurodytoms sistemoms nėra ginčijamas ieškiniu dėl darbdavio atsakomybės?“

45. Byloje C-37/18 *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius) Teisingumo Teismui pateikė tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar <...> Teisingumo Teismo <...> Sprendime *A-Rosa Flussschiff* <...> pateiktas [Reglamento Nr. 1408/71] 14 straipsnio 2 dalies a punkto išaiškinimas taikytinas ginčui dėl teisės pažeidimo nedeklaruojant darbo, kai E 101 formos pažymos buvo išduotos remiantis [šio reglamento] 14 straipsnio 1 dalies a punktu, atsižvelgiant į [Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72] 11 straipsnio 1 dalies nuostatas, nors nagrinėjamai padėčiai turėjo būti taikomos [Reglamento Nr. 1408/71] 14 straipsnio 2 dalies a punkto i papunkčio nuostatos, skirtos darbuotojams, dirbantiems valstybėje narėje, kurios piliečiai jie yra ir kurioje oro transporto bendrovė, įsteigta kitoje valstybėje narėje, turi filialą, ir vien skaitant E 101 formos pažymą, kurioje pateikiama nuoroda į oro uostą kaip samdomo darbuotojo darbo vietą ir į oro transporto bendrovę kaip darbdavį, buvo galima daryti išvadą, kad pažyma buvo gauta nesąžiningu būdu?

2. Jeigu taip yra, ar Sąjungos teisės viršenybės principas turi būti aiškinamas kaip prieštaraujantis tam, kad nacionalinis teismas, kurio sprendimai baudžiamosiose bylose pagal nacionalinę teisę turi *res judicata* galią civilinėms byloms, gali daryti išvadas iš priimto baudžiamojo teismo sprendimo,

14 2017 m. balandžio 27 d. sprendimas (C-620/15, EU:C:2017:309, toliau – Sprendimas *A-Rosa Flussschiff*).

kuris yra nesuderinamas su Sąjungos teisės nuostatomis, ir pagal civilinės teisės nuostatas priteisti iš darbdavio žalos atlyginimą darbuotojui vien dėl darbdavio priimto apkaltinamojo nuosprendžio už nedeklaruotą darbą?“

46. 2018 m. vasario 22 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-370/17 ir C-37/18, atsižvelgiant į jų tarpusavio sąsajas, buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdomos rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas sprendimas.

47. Rašytines pastabas Teisingumo Teisme pateikė CRPNPAC, J.-L. Poignant, *Vueling*, Prancūzijos ir Čekijos vyriausybės, Airija ir Europos Komisija. Toms pačioms šalims ir suinteresuotiesiems asmenims, išskyrus Čekijos vyriausybę, buvo atstovaujama 2019 m. sausio 29 d. teismo posėdyje.

V. Analizė

A. Pirminės pastabos

48. Teisingumo Teismo jurisprudencijos, susijusios su E 101 formos pažymos privalomąja galia, nebūtina išsamiai priminti [15]. Jos esmė yra gerai žinoma: nei kompetentinga įstaiga, nei priimančiosios valstybės narės teismas negali neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, kurią darbuotojo vardu išdavė kompetentinga komandiruojančiosios valstybės narės įstaiga, ar juo labiau jos panaikinti [16].

49. Kaip jau nurodžiau šios išvados pradžioje, Prancūzijos teismai nevienareikšmiai taiko tokią jurisprudenciją. Tai parodo byla *Vueling*. 2014 m. kovo 31 d. *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) Baudžiamųjų bylų skyriaus sprendimas, kuriuo šis teismas patvirtino apkaltinamąjį nuosprendį suinteresuotajam asmeniui dėl nedeklaruoto darbo, kartu su tą pačią dieną panašioje byloje priimtu sprendimu dėl *easyJet* [17] tikrai neliko nepastebėtas. Pirma, todėl, kad tuose sprendimuose baudžiamųjų bylų skyrius patvirtino bylą iš esmės nagrinėjusių teismų poziciją neatsižvelgti į šių bendrovių pateiktas E 101 formos pažymas, nuspręsdamas, kad jos neturi reikšmės kvalifikuojant nagrinėjamą pažeidimą. Antra, todėl, kad minėtas skyrius nepateikė Teisingumo Teismui prejudicinio klausimo šiuo aspektu.

50. Vis dėlto, atsižvelgiant į tuo metu buvusią Teisingumo Teismo jurisprudenciją, toks sprendimas nebuvo savaime suprantamas. Iš tiesų esminis tokios nusikalstamos veikos elementas yra neįtraukimas į nacionalinę socialinės apsaugos sistemą. Šis dalyvavimas nacionalinėje socialinės apsaugos sistemoje gali būti privalomai taikomas tik pagal Reglamento Nr. 1408/71 kolizines normas. Taigi kvalifikuojant tokią nusikalstamą veiką pirmiausia kyla teisingo šių normų taikymo klausimas. Vis dėlto, kaip yra nurodęs Teisingumo Teismas, E 101 formos pažyma patvirtina ne tik tai, kad atitinkamam darbuotojui taikomi pažymą išdavusios įstaigos valstybės narės socialinės apsaugos teisės aktai, bet ir faktines bei teisines aplinkybes, kuriomis ji grindžiama [18]. Kitaip tariant, ši pažyma įrodo, kad taikant šiuos teisės aktus laikomasi tų pačių normų. Taigi nebuvo aišku, ar priimančiosios valstybės narės teismas, priimdamas sprendimą ne dėl paties darbuotojo priklausymo socialinės apsaugos sistemai, bet dėl tokios nusikalstamos veikos, gali neteikti jokios reikšmės E 101 formos pažymai ir pats tikrinti Reglamento Nr. 1408/71 taikymą.

15 Šiuo klausimu darau nuorodą į savo išvadas byloje *A-Rosa Flussschiff* (C-620/15, EU:C:2017:12, 44–55 punktai) ir byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 32–37 punktai).

16 Nors E 101 formos pažyma gali būti išduota pagal darbuotojų komandiravimui taikomas taisykles, nustatytas Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies a punkte ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio 1 dalyje, ji gali būti išduodama ir pagal kitas nuostatas, tarp jų – pagal Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punktą, taikytiną sausumos ar oro transporto įmonių darbuotojams (žr. šios išvados 124 ir 134 punktus).

17 *Cour de cassation, chambre criminelle* (Kasacinis Teismas, Baudžiamųjų bylų skyrius), Nr. 11-88420.

18 Žr. 2006 m. sausio 26 d. Sprendimą *Herbosch Kiere* (C-2/05, EU:C:2006:69, 19 ir 32 punktai).

51. Atsižvelgdamas į tai, kokias diskusijas sukėlė jo baudžiamųjų bylų skyriaus priimti sprendimai [19], *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas), nagrinėdamas dar vieną bylą dėl nedeklaruoto darbo, plenarinėje asamblėjoje nusprendė pateikti prejudicinį klausimą, dėl kurio buvo priimtas Sprendimas *A-Rosa Flussschiff*. Šiuo klausimu jis prašė Teisingumo Teismo iš naujo apsvarstyti savo jurisprudenciją dėl E 101 formos pažymos privalomosios galios arba bent ją pakoreguoti akivaizdžios klaidos atveju. Primenu, kad tame sprendime Teisingumo Teismas patvirtino šią jurisprudenciją, nuspręsdamas, kad net ir esant tokiai akivaizdžiai klaidai ši pažyma yra privaloma priimančiosios valstybės narės teismui [20].

52. Vis dėlto Sprendime *A-Rosa Flussschiff* Teisingumo Teismas paliko sukčiavimo klausimą nenagrinėtą. Šis klausimas buvo nagrinėjamas Sprendime *Altun*. Pastarajame sprendime, kurį priėmė didžioji kolegija, Teisingumo Teismas iš esmės pripažino, kad priimančiosios valstybės narės teismas gali neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, jeigu ji buvo gauta ar ja buvo remtasi sukčiaujant.

53. Abu klausimai byloje C-370/17 ir pirmasis klausimas byloje C-37/18 suteikia Teisingumo Teismui progą patikslinti Sprendimo *Altun* taikymo sritį. Manau, kad, atsižvelgiant į pagrindinės bylos aplinkybes ir Teisingumo Teisme pateiktas pastabas, reikia patikslinti du aspektus.

54. Pirma, reikia patikslinti priimančiosios valstybės narės teismui pripažįstamą galimybę neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, jeigu ji buvo gauta ar ja buvo remtasi sukčiaujant. Paaiškinsiu, kodėl, mano nuomone, šis teismas yra kompetentingas neatsižvelgti į šią pažymą, jeigu turi sukčiavimą patvirtinančių įrodymų, neatsižvelgiant į Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalyje numatyto kompetentingų įstaigų dialogo eigą [21] (B dalis).

55. Antra, reikia grįžti prie sąvokos „sukčiavimas“, kaip ji suprantama pagal Sąjungos teisę, ir šiame kontekste patikslinti, kaip Reglamente Nr. 1408/71 numatytos socialinės apsaugos taisyklės taikomos tarptautinius skrydžius vykdančių oro transporto bendrovių orlaivių įgulos nariams. Mano nuomone, jeigu tai patikrins prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai, tokios aplinkybės, kaip pagrindinėse bylose, gali rodyti tokį sukčiavimą (C dalis).

56. Galiausiai, kalbant apie antrąjį klausimą byloje C-37/18, paaiškinsiu kodėl, mano supratimu, Sąjungos teisė draudžia nacionalinę taisyklę, susijusią su *res judicata* galia, pagal kurią civilinę bylą nagrinėjantis teismas privalo taikyti baudžiamojoje byloje priimtą galutinį sprendimą, jeigu yra įrodyta, kad šis sprendimas prieštarauja Sąjungos teisei (D dalis).

19 Nacionalinėje doktrinoje nuomonės dėl nagrinėjamų sprendimų išsiskyrė. Žr., be kita ko, priešininkų nuomonę Lhernould, J. P., „Une compagnie aérienne peut-elle détacher des navigants en France? L'étonnante leçon anti-européenne de la chambre criminelle à propos du formulaire E 101“, *RJS*, 2014, ir šalininkų poziciją Muller, F., „Face aux abus et contournements, la directive d'exécution de la directive détachement est-elle à la hauteur?“, dr. *Soc., 2014*, p. 788. Be to, po *Vueling* skundo Komisija pradėjo procedūrą *ES Pilot prieš Prancūziją*. Vis dėlto paskelbus Sprendimą *A-Rosa Flussschiff* ši procedūra buvo nutraukta.

20 Žr. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff* 61 punktą. Šiame sprendime Teisingumo Teismas netiesiogiai, bet neabejotinai, nusprendė, kad tai, ar iškelta byla yra civilinė, ar baudžiamoji, neturi jokios įtakos E 101 formos pažymos privalomajai galiai, nes ji yra privaloma visiems valstybių narių teismams. Žr. 2017 m. spalio 24 d. Nutartį *Belu Dienstleistung ir Nikless* (C-474/16, nepaskelbta Rink., EU:C:2017:812, 17 punktas).

21 Kitaip tariant, nors tai, kad Prancūzijos baudžiamųjų bylų teismai šiek tiek skubotai atmetė *Vueling* pateiktas E 101 formos pažymas ir su jomis susijusią Teisingumo Teismo jurisprudenciją, man kelia šiokių tokių abejonių, manau, kad jų priimtas sprendimas iš esmės atitinka Sąjungos teisę.

B. Dėl priimančiosios valstybės narės teismo kompetencijos neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, jeigu ji buvo gauta ar ja buvo remtasi sukčiaujant

57. E 101 formos pažyma siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto principo, kad darbuotojui socialinės apsaugos srityje būtų taikomi vienos valstybės narės teisės aktai. Šia pažyma siekiama neleisti, kad skirtingų valstybių narių įstaigos skirtingai vertintų šiuos teisės aktus ir dėl to kiltų jurisdikcijų kolizija. Taigi E 101 formos pažyma padeda užtikrinti Sąjungoje persikeliančių darbuotojų ir jų darbdavių teisinį saugumą. Taip ji palengvina laisvą darbuotojų judėjimą ir laisvą paslaugų teikimą Sąjungoje [22].

58. Jeigu pagal bendrą taisyklę priimančiosios valstybės narės įstaigoms E 101 formos pažymoje nurodyta informacija nebūtų privaloma, šiems tikslams būtų pakenkta. Pripažindamas privalomą šios pažymos galią ir įtvirtindamas išimtinę ją išdavusios įstaigos kompetenciją šią pažymą atšaukti Teisingumo Teismas siekė užkirsti kelią pasekmėms, kurių būtent ir siekiama išvengti šiuo dokumentu: vienas kitam prieštaraujančių sprendimų dėl konkrečiam darbuotojui taikytinų teisės aktų ir to nulemto dvigubo apmokestinimo [23].

59. Tokį sprendimą taip pat pateisina ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas lojalaus bendradarbiavimo principas. Pagal šį principą kompetentingos valstybių narių įstaigos turi padėti viena kitai įgyvendinant Reglamente Nr. 1408/71 numatytas kolizines normas. Iš to kyla savitarpio pareigos: dokumentą išdavusi įstaiga turi teisingai įvertinti šioms taisyklėms taikyti reikšmingas aplinkybes, taigi, užtikrinti E 101 formos pažymoje pateiktos informacijos teisingumą; priimančiosios valstybės narės įstaigos, puoselėdamos šį bendradarbiavimą, turi iš esmės pripažinti šios pažymos galiojimą, o kilus abejonių dėl jose pateiktos informacijos, apie tai pranešti ją išdavusiai įstaigai. Tokiu atveju ta įstaiga, puoselėdama tą patį bendradarbiavimo siekį, turi persvarstyti šios pažymos išdavimo pagrįstumą [24].

60. Be to, privalomąją E 101 formos pažymos galią lemia ir tarpusavio pasitikėjimo principas [25]. Pagal šį principą reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė manytų, kad visos kitos valstybės narės paiso Sąjungos teisės [26]. Taigi pagal šį principą priimančiosios valstybės narės įstaigos turi daryti prielaidą, kad institucija, išduodama šią pažymą, teisingai taikė Reglamente Nr. 1408/71 numatytas kolizines normas.

61. Tokiomis aplinkybėmis, kaip Teisingumo Teismas konstatavo Sprendime *Altun*, jurisprudencija, susijusi su E 101 formos pažymos privalomąja galia, negali leisti teisės subjektams sukčiaujant ar piktnaudžiaujant remtis Sąjungos teisės normomis [27].

62. Šiuo klausimu minėtame sprendime Teisingumo Teismas priminė, kad Sąjungos teisėje galioja bendrasis sukčiavimo ir piktnaudžiavimo teise draudimo principas, kurio teisės subjektai privalo laikytis. Sąjungos teisės aktų taikymas negali būti išplėstas tiek, kad apimtų veiksmus, atliekamus turint tikslą sukčiaujant arba piktnaudžiaujant pasinaudoti Sąjungos teisėje numatytais privalumais [28].

22 Žr. mano išvadą byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 35 punktas).

23 Žr. mano išvadą byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 36 punktas).

24 Šiuo klausimu žr. Sprendimo *Altun* 37–39 ir 41–43 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

25 Sprendimo *Altun* 39 ir 40 punktai.

26 Žr., be kita ko, 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality* (Teismų sistemos trūkumai) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 36 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

27 Sprendimo *Altun* 48 punktas.

28 Žr. Sprendimo *Altun* 49 punktą. Taip pat žr. 2017 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *Cussens ir kt.* (C-251/16, EU:C:2017:881, 27, 30, 31 ir 33 punktai).

63. Taikydamas šį bendrąjį principą Teisingumo Teismas minėtame sprendime konstatavo, kad sukčiaujant gauta E 101 formos pažyma negali turėti tos pačios privalomosios galios. Iš esmės jis pripažino, kad valstybės narės teismas yra kompetentingas neatsižvelgti į E 101 formos pažymą ir taikyti pasekmes, numatytas nacionalinėje teisėje, susijusias su taikytinų socialinės apsaugos taisyklių nesilaikymu, jeigu jis, remdamasis objektyvia informacija [29], konstatuoja, kad ši pažyma buvo išduota ar ja buvo remtasi sukčiaujant, jeigu suinteresuotasis asmuo, laikantis garantijų, susijusių su teise į teisingą bylos nagrinėjimą, turėjo galimybę paneigti šią informaciją [30].

64. Vis dėlto Teisingumo Teismas pripažino šią kompetenciją priimančiosios valstybės narės teismui tam tikromis specifinėmis aplinkybėmis. Šiuo klausimu byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Altun*, priimančiosios valstybės narės kompetentinga įstaiga, konstatavusi tam tikras aplinkybes, rodančias, kad E 101 formos pažymos buvo gautos sukčiaujant, pateikė jas išdavusiai įstaigai motyvuotą prašymą persvarstyti arba atšaukti šias pažymas. Ta įstaiga, tik dar kartą paraginta ir praėjus daugiau nei pusantrų metų nuo minėto prašymo, atsakė, pateikdama minėtų pažymų sąrašą, nurodydama jų galiojimo laiką ir patikslindama, kad įvairūs nagrinėjami darbdaviai šių pažymų išdavimo metu buvo įvykdę komandiravimo sąlygas. Vis dėlto minėta įstaiga tame atsakyme neatsižvelgė į kompetentingos priimančiosios valstybės narės įstaigos nurodytas aplinkybes [31]. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes Teisingumo Teismas nusprendė, kad:

„<…> kai, vykstant Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalyje numatytam dialogui, valstybės narės, į kurią buvo komandiruoti darbuotojai, įstaiga pateikia E 101 formos pažymas išdavusiai įstaigai konkrečių įrodymų, kurie leidžia manyti, kad šios pažymos buvo gautos sukčiaujant, [ta] įstaiga, vadovaudamasi lojalaus bendradarbiavimo principu ir atsižvelgdama į šiuos įrodymus, turi persvarstyti šių pažymų išdavimo pagrįstumą ir prireikus jas atšaukti <…>. Jeigu pažymas išdavusi įstaiga atsisako persvarstyti per protingą terminą, minėtais įrodymais turi būti galima remtis per teismo procesą siekiant, kad valstybės narės, į kurią buvo komandiruoti darbuotojai, teismas neatsižvelgtų į atitinkamas pažymas.“ [32]

65. Vis dėlto ši ištrauka gali būti aiškinama dvejopai. *Pirma*, pritariant *Vueling*, Čekijos vyriausybei, Airijai ir Komisijai, galima teigti, kad šiais žodžiais Teisingumo Teismas ketino nustatyti, kad priimančiosios valstybės narės teismo kompetencija neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, kuri buvo gauta ar kuria buvo remtasi sukčiaujant, priklauso nuo Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalyje numatyto kompetentingų įstaigų dialogo eigos. Kalbant konkrečiau, minėtas teismas turėtų tokią kompetenciją tik jeigu būtų įvykdytos *dvi kumuliacinės sąlygos*, t. y.: 1) kad kompetentinga priimančiosios valstybės narės įstaiga pateikė pažymą išdavusiai įstaigai konkrečią informaciją, leidžiančią manyti, kad nagrinėjama E 101 formos pažyma buvo gauta sukčiaujant; ir 2) kad pastaroji įstaiga, atsižvelgdama į šią informaciją, per pagrįstą terminą nepersvarstė šios pažymos.

66. *Antra*, minėta ištrauka gali būti aiškinama taip, kaip teigia J.-L. Poignant ir CRPNPAC, t. y. kad Teisingumo Teismas neketino nustatyti bendrų sąlygų ir tik pateikė atsakymą pagal konkrečias bylos aplinkybes, iš anksto nespręsdamas dėl priimančiosios valstybės narės teismo kompetencijos kitose bylose.

67. Primenu, kad, kalbant apie kompetentingų įstaigų tarpusavio dialogą, pagrindinėse bylose nagrinėjamos aplinkybės labai skiriasi nuo aplinkybių, kuriomis buvo priimtas Sprendimas *Altun* [33]. Todėl bylos šalių ir įstojusių į Teisingumo Teismo nagrinėjamą bylą šalių nuomonės dėl to, ar tokiomis aplinkybėmis Prancūzijos baudžiamųjų bylų teismai galėjo, o prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai gali neatsižvelgti į ginčijamas E 101 formos pažymas, išsiskyrė.

29 Dėl sukčiavimą sudarančių požymių, kaip jis suprantamas pagal Sąjungos teisę, ir jį leidžiančių konstatuoti įrodymų žr. šios išvados C dalį.

30 Žr. Sprendimo *Altun* 55, 56 ir 60 punktus.

31 Žr. Sprendimo *Altun* 20 ir 21 punktus.

32 Sprendimo *Altun* 54 ir 55 punktai.

33 Žr. šios išvados 26–31 punktus.

68. Mano nuomone, Sprendimas *Altun* negali būti aiškinamas kaip ribojantis priimančiosios valstybės narės teismo kompetenciją neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, jeigu jis turi objektyvią informaciją, leidžiančią konstatuoti sukčiavimą. Argumentai, susiję su Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalyje numatytu kompetentingų įstaigų dialogu, negali būti aiškinami kaip šios kompetencijos sąlygos (1). Jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų kitaip, paaiškinsiu priežastis, dėl kurių šios sąlygos pagrindinių bylų aplinkybėmis bet kuriuo atveju turi būti laikomos įvykdytomis (2).

1. Dėl to, kad kompetentingų įstaigų dialogo eiga neturi poveikio priimančiosios valstybės narės teismo kompetencijai neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, kuri buvo gauta ar kuria buvo remtasi sukčiaujant

69. Manau, kad mano siūlomu aiškinimu teisingai taikomas bendrasis Sąjungos teisės principas, pagal kurį sukčiavimas ar piktnaudžiavimas yra draudžiamas (a). Priimančiosios valstybės narės teismo kompetencijos neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, kuri buvo gauta ar kuria buvo remtasi sukčiaujant, ribojimas negali būti pateisinamas nė viena iš priežasčių, kuria paprastai yra grindžiama pažymos privalomoji galia (b–d). Be to, byloje C-37/18 šį aiškinimą patvirtina argumentai, susiję su veiksminga apsauga, kurią darbuotojas turi galėti gauti, jeigu jo darbdavys sukčiauja (e). Galiausiai, mano nuomone, toks aiškinimas nekelia grėsmės šia pažyma grindžiamai sistemai (f).

a) Dėl bendrojo principo, pagal kurį draudžiamas sukčiavimas ar piktnaudžiavimas

70. Mano nuomone, aiškinimą, pagal kurį priimančiosios valstybės narės teismas yra kompetentingas neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, jeigu jis, remdamasis objektyvia informacija, konstatuoja, kad ši pažyma buvo gauta ar ja buvo remtasi sukčiaujant, tiesiogiai ir neišvengiamai lemia principas, pagal kurį teisės subjektai negali sukčiaudami arba piktnaudžiaudami remtis Sąjungos teisės normomis.

71. Iš tiesų pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją, susijusią su šiuo bendruoju principu, esant sukčiavimui arba piktnaudžiavimui Sąjungos teise, jeigu jis konstatuojamas remiantis objektyvia informacija, *suinteresuotajam asmeniui atsisakoma suteikti prašomą teisę ar lengvatą* ir šią pasekmę lemia paprastas konstatavimas, kad, jeigu sukčiaujama ar piktnaudžiaujama teise, iš tikrųjų nėra įvykdomos objektyvios šios teisės ar lengvatos įgijimo sąlygos [34].

72. Teisingumo Teismas dar tvirčiau pakartojo tokią poziciją neseniai priimtuose sprendimuose *N Luxembourg 1 ir kt.* [35] ir *T Danmark ir Y Denmark* [36], kuriuos priėmė didžioji kolegija. Šiuose sprendimuose jis taip pat patvirtino, kad jeigu nacionalinis teismas nustato, kad Sąjungos teisės nuostatomis naudojamasi piktnaudžiaujant ar sukčiaujant, jis, pagal Sąjungos teisę turi ne vien *teisę*, bet *pareigą* neleisti suinteresuotajam asmeniui pasinaudoti šiomis nuostatomis [37].

73. Taigi pagal nagrinėjamą bendrąjį principą priimančiosios valstybės narės teismas, jeigu turi informacijos, įrodančios, kad E 101 formos pažyma buvo gauta ar ja buvo remtasi sukčiaujant, yra ne tik *kompetentingas neatsižvelgti į šią pažymą*, bet ir *privalo tai padaryti*.

34 Žr. 2017 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *Cussens ir kt.* (C-251/16, EU:C:2017:881, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

35 2019 m. vasario 26 d. sprendimas (C-115/16, C-118/16, C-119/16 ir C-299/16, EU:C:2019:134, 96–102 punktai).

36 2019 m. vasario 26 d. sprendimas (C-116/16 ir C-117/16, EU:C:2019:135, 70–76 punktai).

37 Žr. 2019 m. vasario 26 d. Sprendimą *N Luxembourg 1 ir kt.* (C-115/16, C-118/16, C-119/16 ir C-299/16, EU:C:2019:134, 110 ir 120 punktai) ir Sprendimą *T Danmark ir Y Denmark* (C-116/16 ir C-117/16, EU:C:2019:135, 76 ir 82 punktai).

74. Mano nuomone, priimančiosios valstybės narės kompetentingos įstaigos ir E 101 formos pažymą išdavusios įstaigos dialogo dėl šios pažymos galiojimo pagal Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalį eiga pagrįstai negali turėti poveikio pirmosios valstybės narės teismo kompetencijai neatsižvelgti į nagrinėjamą pažymą šios išvados pirmesniame punkte nurodytomis aplinkybėmis [38].

75. Šiuo klausimu pažymėtina, kad pagal tai, kaip Sprendimą *Altun* siūlo aiškinti *Vueling*, Čekijos vyriausybė, Airija ir Komisija (šis siūlymas apibendrintas šios išvados 65 punkte), jeigu kompetentinga priimančiosios valstybės narės įstaiga nepateikė E 101 formos pažymą išdavusiai įstaigai prašymo persvarstyti šią pažymą, jeigu nuo šio prašymo dar nepraėjo pagrįstas terminas arba jeigu pažymą išdavusi įstaiga per pagrįstą terminą pateikė atsakymą, teigdama mananti, kad, atsižvelgiant į pateiktą informaciją, nebuvo sukčiaujama, priimančiosios valstybės narės teismas negali neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, nors ir turi objektyvios informacijos, įrodančios tokį sukčiavimą.

76. Vis dėlto manau, kad toks rezultatas būtų nesuderinamas su minėtu bendruoju principu ir būtų toleruojama tai, kas teisinėje Sąjungoje yra nepriimtina: pirma, teisės subjektas galėtų gauti naudos iš savo sukčiavimo; antra, teismas turėtų toleruoti ar net palaikyti sukčiavimą [39].

77. Reikėtų pažymėti, kad sukčiavimas kelia esminių viešosios tvarkos problemų, nesvarbu, ar priimančiojoje valstybėje narėje, ar Sąjungoje, nes manau, kad ir vienu, ir kitu atveju tai yra ta pati viešoji tvarka, jeigu sukčiaujama socialinės apsaugos srityje [40]. Nacionaliniai teismai, kaip Sąjungos teismai, būdami šios viešosios tvarkos sergėtojai, turi užkirsti kelią šioms problemoms. Ši jų kompetencija neturėtų būti niekaip ribojama, be to, tokio ribojimo nepateisintų nė viena iš priežasčių, kuriomis paprastai grindžiama E 101 formos pažymos privalomoji galia.

b) Dėl lojalaus bendradarbiavimo principo

78. Pirma, lojalaus bendradarbiavimo principas, įgyvendintas Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalyje, negali pateisinti tokio nukrypimo nuo sukčiavimo ar piktnaudžiavimo draudimo principo.

79. Žinoma, valstybių narių įstaigos turi bendradarbiauti, įgyvendindamos Reglamentą Nr. 1408/71. Pagal lojalaus bendradarbiavimo principą kompetentinga priimančiosios valstybės narės įstaiga privalo kreiptis į pažymą išdavusią įstaigą, jeigu turi informacijos, rodančios, kad gaunant E 101 formos pažymą buvo sukčiaujama, kad leistų pažymą išdavusiai įstaigai persvarstyti šios pažymos išdavimo pagrįstumą ir ją atšaukti arba panaikinti [41].

80. Taigi kompetentinga priimančiosios valstybės narės įstaiga negali visai nevesti jokio dialogo su pažymą išdavusia įstaiga, net ir esant sukčiavimui [42]. Už tokį lojalaus bendradarbiavimo pareigos pažeidimą, ypač paaiškėjus, kad jis yra sisteminis, galėtų būti baudžiama, be kita ko, pareiškiant ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

38 Šiuo klausimu žr. generalinio advokato C. O. Lenz išvadą byloje *Calle Grenzshop Andresen* (C-425/93, EU:C:1995:12, 63 punktas). Pagal analogiją žr. 1989 m. rugsėjo 27 d. Sprendimą *van de Bijl* (130/88, EU:C:1989:349, 20–27 punktai) ir generalinio advokato M. Darmon išvadą byloje *van de Bijl* (130/88, nepaskelbta Rink., EU:C:1989:157, 17 punktas). Dar žr. generalinio advokato G. Mischo išvadą byloje *Paletta* (C-45/90, nepaskelbta Rink., EU:C:1991:434, 29–34 punktai) ir 1996 m. gegužės 2 d. Sprendimą *Paletta* (C-206/94, EU:C:1996:182, 24–28 punktai). Šiuose sprendimuose Teisingumo Teismas pripažino, kad į kai kuriuos valstybės narės įstaigų išduotus dokumentus, kurie iš esmės yra privalomi kitos valstybės narės įstaigoms, pastarosios valstybės teismas sukčiavimo atveju gali neatsižvelgti. Tose bylose jis atmetė įstojusių į bylą šalių siūlymus teikti pirmenybę įstaigų tarpusavio bendradarbiavimui.

39 Žr. mano išvadą byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 44 punktas).

40 Žr. šios išvados 82 punkte pateiktus argumentus.

41 Žr. mano išvadą byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 71 punktas).

42 Šiuo klausimu žr. 2018 m. liepos 11 d. Sprendimą *Komisija / Belgija* (C-356/15, EU:C:2018:555, 105 punktas), kuriame Teisingumo Teismas pažymėjo, kad toje byloje nagrinėti teisės aktai, skirti kovai su E 101 formos pažymomis, kurios yra gautos ar kuriomis remiamasi sukčiaujant, neatitiko Sprendimo *Altun* reikalavimų, nes, be kita ko, šiuose teisės aktuose administracijai nebuvo numatyta jokios pareigos pradėti reglamentuose Nr. 883/2004 ir Nr. 987/2009 numatytą dialogo ir taikinimo procedūrą.

81. Vis dėlto manau, kad šis būtinas bendradarbiavimas negali suteikti pagrindo riboti priimančiosios valstybės narės teismo kompetenciją konstatuoti sukčiavimą dėl E 101 formos pažymos. Neatsižvelgiant į Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalyje numatyto kompetentingų įstaigų dialogo eigą, šis teismas turi turėti galimybę neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, jeigu turi informacijos, įrodančios, kad ši pažyma buvo gauta ar ja buvo remtasi sukčiaujant, nesvarbu, ar į jį kreiptųsi kompetentinga šios valstybės narės įstaiga, ar jis priimtų sprendimą dėl suinteresuotųjų trečiųjų asmenų, pavyzdžiui, nuo šio sukčiavimo nukentėjusių darbuotojų, pareikšto ieškinio dėl žalos atlyginimo, ar jeigu teisės subjektas, kuris remiasi šia pažyma, būtų ieškovas jo nagrinėjamoje byloje.

82. Iš tiesų teismui negalima kliudyti imtis veiksmų dėl sukčiavimo socialinės apsaugos srityje siekiant vienintelio tikslo paraginti įstaigas bendradarbiauti tarpusavyje. Šiuo klausimu veiksminga kova su tokiu sukčiavimu yra *privaloma*. Valstybių narių lygmeniu sukčiavimas, susijęs su E 101 formos pažymų išdavimu, kelia grėsmę jų socialinės apsaugos sistemų darnai ir finansinei pusiausvyrai, o Sąjungos lygmeniu toks sukčiavimas gali pakenkti ekonominei sanglaudai ir geram vidaus rinkos veikimui, iškreipdamas konkurencijos sąlygas [43].

83. Nors glaudus ir veiksmingas kompetentingų įstaigų bendradarbiavimas tikrai yra esminis veiksnys kovojant su sukčiavimu [44], vis dėlto pagal dabar galiojančią Sąjungos teisę šis bendradarbiavimas neturi privalomojo pagrindo, kuris leistų jam konkrečioje srityje visada vykti pakankamai greitai ir veiksmingai [45]. Iš tiesų primenu, kad šiuo metu Sąjungos teisėje nėra numatyta jokių E 101 formos pažymų išdavimo ar persvarstymo procedūrų, nes joms taikoma kiekvienos valstybės narės teisė, ir jokio privalomo termino, kuris būtų taikomas kompetentingų įstaigų tarpusavio bendravimui [46].

84. Be to, jeigu kompetentingos įstaigos nesutaria tarpusavyje, taikinimo procedūra kreipiantis į Administracinę komisiją taip pat prailgina terminą prieš paskiriant bet kokią sankciją. Reikia turėti omenyje ir tai, kad jos sprendimai neturi privalomos teisinės galios [47]. Jeigu kova su sukčiavimu apsiribotų tik šiuo bendradarbiavimu, esant tokioms faktinėms aplinkybėms, ši kova nevyktų taip aktyviai ir greitai, kaip to reikalaujama.

85. Tokiomis aplinkybėmis nesiūlau supriešinti priimančiosios valstybės narės teismo vienašalių veiksmų ir kompetentingų įstaigų tarpusavio bendradarbiavimo. Mano supratimu, šios dvi veiksmų priemonės iš tikrųjų turėtų būti *taikomos kartu*, nes papildo viena kitą. Be to, manau, to siekiama Direktyva 2014/67/ES dėl Direktyvos 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje vykdymo užtikrinimo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 dėl administracinio bendradarbiavimo per Vidaus rinkos informacinę sistemą [48].

43 Žr. mano išvadą byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 46 punktas). Taip pat žr. minėtą 2016 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento rezoliuciją dėl socialinio dempingo Europos Sąjungoje. Dar pagal analogiją dėl „mokestinio dempingo“ žr. 2019 m. vasario 26 d. Sprendimą *N Luxembourg 1 ir kt.* (C-115/16, C-118/16, C-119/16 ir C-299/16, EU:C:2019:134, 107 punktas) ir Sprendimą *T Danmark ir Y Denmark* (C-116/16 ir C-117/16, EU:C:2019:135, 79 punktas).

44 Žr. 2010 m. kovo 18 d. Administracinės komisijos sprendimo Nr. H5 dėl bendradarbiavimo kovojant su sukčiavimu ir klaidomis, įgyvendinant [Reglamentą Nr. 883/2004] ir [Reglamentą Nr. 987/2009] (OL C 149, 2010, p. 5), 4 konstatuojamąją dalį.

45 Pagal analogiją žr. generalinio advokato M. Darmon išvadą byloje *van de Bijl* (130/88, nepaskelbta Rink., EU:C:1989:157, 17 punktas).

46 Primenu, kad Administracinės komisijos sprendimai, kuriuose numatyti tokie terminai, neturi privalomosios galios. Vis dėlto pažymiu, kad šiuo metu Sąjungos teisės aktų leidėjo svarstomuose pasiūlymuose iš dalies keisti koordinavimo reglamentus numatyta E 101 formos pažymą išdavusiai įstaigai nustatyti terminus šios pažymos išdavimo pagrįstumui persvarstyti ir prireikus atšaukti ar ištaisyti šią pažymą kompetentingos kitos valstybės narės įstaigos prašymu. Jeigu dokumentą prašęs išduoti asmuo sukčiautų ir tai nebūtų nugindyta, pažymą išdavusi įstaiga turėtų iš karto atšaukti arba ištaisyti dokumentą atgaline data. Išsamiau žr. mano išvadą byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 21 punktas).

47 Aiškus pavyzdys šiuo klausimu yra byla, kurioje priimtas 2018 m. rugsėjo 6 d. Sprendimas *Alpenrind ir kt.* (C-527/16, EU:C:2018:669). Toje byloje kompetentinga priimančiosios valstybės narės įstaiga pažymą išdavusiai įstaigai nurodė, kad perkeliamieji dokumentai A1, kuriuos ji išdavė kai kuriems darbuotojams, negalioja. Dokumentus išdavusi įstaiga atsisakė atšaukti šiuos dokumentus. Kilus šiems nesutarimams, atitinkamos valstybės narės kreipėsi į Administracinę komisiją, kuri priėmė sprendimą dėl šių dokumentų atšaukimo. Vis dėlto po šios taikinimo procedūros dokumentus išdavusi įstaiga jų neatšaukė.

48 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (OL L 159, 2014, p. 11). Visų pirma šios direktyvos 6 straipsnio 10 dalyje nurodyta, kad komandiravimo srityje kompetentingų institucijų prašymas pateikti informacijos neužkerta kelio kompetentingoms priimančiosios valstybės narės įstaigoms imtis priemonių pagal atitinkamus nacionalinės teisės ir Sąjungos teisės aktus siekiant ištirti tariamus darbuotojų komandiravimo taisyklių pažeidimus ir užkirsti jiems kelią.

86. Iš tiesų kompetentingų įstaigų dialogas, kuris vyksta prieš kreipiantis į priimančiosios valstybės narės teismą, gali padėti išsklaidyti galimas abejones dėl nagrinėjamo atvejo faktinių aplinkybių, visų pirma jeigu siekiant konstatuoti sukčiavimą būtina atlikti patikrinimus valstybėje narėje, kurioje buvo išduota ši pažyma [49]. Be to, jeigu po priimančiosios valstybės narės kompetentingos įstaigos kreipimosi pažymą išdavusi įstaiga panaikintų arba atšauktų E 101 formos pažymą, kreipimasis į priimančiosios valstybės narės teismus iš tiesų galėtų būti perteklinis. Taigi kompetentingų įstaigų tarpusavio dialogas gali sudaryti sąlygas proceso ekonomiškumui [50]. Net ir priimančiosios valstybės narės teismui priėmus apkaltinamąjį nuosprendį, šis dialogas nepraranda savo svarbos. Visų pirma E 101 formos pažymos panaikinimą, galiojantį visoje Sąjungoje, galėtų paskelbti tik ją išdavusi įstaiga [51], o priimančiosios valstybės narės teismas, nagrinėdamas bylą, galėtų tik neatsižvelgti į šią pažymą. Be to, toks dialogas leidžia užtikrinti sukčiavimo sukeliamų finansinių pasekmių sureguliavimą ir garantuoti, kad darbuotojai nepatirtų nepatogumų, kai įgyvendina savo teisę į socialinę apsaugą [52].

c) Dėl tarpusavio pasitikėjimo principo

87. Antra, manau, kad pagal tarpusavio pasitikėjimo principą nebūtina pateikti kitokio aiškinimo, nei mano siūlomas. Pirmiausia reikėtų pažymėti, kad konstatuodamas, jog E 101 formos pažyma buvo gauta sukčiaujant, priimančiosios valstybės narės teismas nekvestionuoja to, ar ją išdavusi įstaiga laikėsi Sąjungos teisės. Toks sukčiavimo konstatavimas reiškia ne tai, kad šiai įstaigai yra inkriminuotinas Sąjungos teisės pažeidimas, o tik tai, kad ji buvo suklaidinta darbdavio sukčiavimo.

88. Be to, jeigu vesdama dialogą pažymą išdavusi įstaiga priimančiosios valstybės narės kompetentingos įstaigos prašymu persvarstytų E 101 formos pažymą ir nuspręstų palikti ją galioti, teigdama mananti, kad ši pažyma nebuvo gauta ar ja nebuvo remtasi sukčiaujant, žinoma, pagal tarpusavio pasitikėjimo principą priimančiosios valstybės narės teismas turėtų deramai atsižvelgti į šį atsakymą ir į galimą informaciją, kuria ši įstaiga remiasi, pateikdama tokią poziciją. Vis dėlto šis principas negali priversti minėto teismo būti įpareigotam tokio atsakymo, jeigu jis turi tokį sukčiavimą patvirtinančius įrodymus.

89. Šiuo aspektu negalima argumentuoti pagal analogiją su Sąjungos teisės priemonėmis civilinės ir baudžiamosios teisės srityse, pagal kurias nacionaliniai teismai įpareigojami pripažinti arba vykdyti tam tikrus kitų valstybių narių išduotus dokumentus, iš esmės nesuteikiant galimybės ginčyti jų pagrįstumo. Iš tiesų šios priemonės priskiriamos *teisminių institucijų* bendradarbiavimo sričiai ir ši aplinkybė pateisina didesnį pasitikėjimo lygį, kuriuo grindžiama šiose priemonėse numatyta pripažinimo ir vykdymo sistema [53]. To paties pasitikėjimo lygio negalima reikalauti iš *teismo*, kai kalbama apie kitos

49 Turiu omenyje būtent tokį sukčiavimą, nagrinėtą byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Altun*, kai konkrečioje valstybėje narėje buvo steigiamos bendrovės „pašto dėžutės“ siekiant vienintelio tikslo komandiruoti darbuotojus į kitą valstybę narę. Vis dėlto Airija ir Komisija tvirtina, jog priimančiosios valstybės narės teismas *negali turėti sukčiavimą įrodančios informacijos, jeigu nevyksta dialogas su pažymą išdavusia įstaiga*. Pirmiausia yra akivaizdu, kad šis teiginys perdėtas. Nors šis dialogas gali būti naudingas siekiant gauti įrodymų, jis nėra būtinas. Ši įstaiga ne visada gali geriau nei priimančiosios valstybės narės įstaigos įrodyti sukčiavimą. Lemiamos aplinkybės dažnai gali būti konstatuojamos priimančiojoje valstybėje narėje. Taip yra kalbant apie pagrindinėse bylose nagrinėjamas aplinkybes, kai buvo konstatuota, kad šioje valstybėje yra darbdavio filialas ir kad į jį buvo komandiruoti darbuotojai (žr. šios išvados C dalį). Be to, pats Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvoje 2014/67 primygtinai pabrėžė priimančiosios valstybės narės valdžios institucijoms suteiktą kontrolės vaidmenį, jos 7 straipsnyje iš esmės numatydamas, kad už kontrolę, kaip laikomasi šios direktyvos ir Direktyvos 96/71, yra atsakingos šios valstybės institucijos, kurioms prireikus padeda komandiruojančiosios valstybės narės institucijos.

50 Jeigu nagrinėjamu atveju Prancūzijos valdžios institucijos būtų pradėjusios dialogą anksčiau, pažymą išdavusi įstaiga tikriausiai būtų panaikinusi ginčijamas E 101 formos pažymas, nes ji atsisakė tai padaryti iš esmės dėl senaties.

51 Žr. mano išvadą byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 56 punktas).

52 Žr. šios išvados 56 išnašoje pateiktus argumentus.

53 Pvz., dėl 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimo 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34) žr. 2016 m. lapkričio 10 d. Sprendimą *Poltorak* (C-452/16 PPU, EU:C:2016:858, 45 punktas). Be to, dėl 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1) (toliau – Reglamentas „Briuselis Ia“) žr. 2015 m. liepos 16 d. Sprendimą *Diageo Brands* (C-681/13, EU:C:2015:471, 40 ir 63 punktai).

valstybės narės *administracinės institucijos* pareikštą nuomonę. Kitaip tariant, tarpusavio pasitikėjimo principas negali pateisinti „veto teisės“ suteikimo dokumentą išdavusiai įstaigai dėl priimančiosios valstybės narės teismo kompetencijos neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, kuri buvo gauta ar kuria remtasi sukčiaujant.

90. Bet kuriuo atveju galiausiai primenu, kad tarpusavio pasitikėjimo principas sukuria Sąjungos teisės laikymosi *prezumpciją*, kuri, nors tvirta, bet nėra nenuginčijama. Atvirkščiai, ši prezumpcija gali būti paneigta „išimtinių aplinkybių“ [54]. Manau, kad tokia aplinkybė yra sukčiavimo įrodymai.

d) Dėl dalyvavimo vienoje sistemoje ir teisinio saugumo principų

91. Trečia, kitokio aiškinimo nereikalauja ir dalyvavimo vienoje sistemoje principas [55]. Žinoma, kaip pažymi *Vueling*, pagrindinėse bylose konstatavus sukčiavimą ir dėl neatsižvelgimo į ginčijamas E 101 formos pažymas *Vueling* buvo priversta sumokėti CRPNPAC žalos atlyginimą, prilygstantį daliai Prancūzijoje nesumokėtų įmokų, nors pažymas išdavusi įstaiga dabar atsisako grąžinti Ispanijoje jau sumokėtas įmokas, o praktiškai tai reikštų dvigubą apmokestinimą už tą pačią veiklą.

92. Vis dėlto tokios pasekmės yra žalingos ne atitinkamiems darbuotojams, o *sukčiavusiam darbdaviui*. Jis prisiima riziką patirti tokias pasekmes, kai sukčiaudamas sutrikdo Reglamento Nr. 1408/71 taisyklių veikimą. Be to, šios pasekmės gali turėti nuo sukčiavimo atgrasantį poveikį [56].

93. Ketvirta, kalbant apie teisinio saugumo principą, pakanka priminti, kad asmuo, kuris dirbtinai susikūrė sąlygas iš Sąjungos teisės kylančiai lengvatai įgyti ar jų išvengė, pagal sukčiavimo ar piktnaudžiavimo draudimo principą negali remtis teisinio saugumo principu, siekdamas ginčyti atitinkamos lengvatos praradimą [57].

e) Dėl teisės į veiksmingą teisinę gynybą

94. Penkta, išsamumo sumetimais reikėtų pažymėti, kad byloje C-37/18 mano siūlomą aiškinimą patvirtina argumentai, susiję su veiksminga teismine gynyba, kuria tokiems darbuotojams, kaip J.-L. Poignant, turi būti leista pasinaudoti, jeigu jų darbdavys sukčiauja.

95. Šiuo klausimu, jeigu darbdavys sukčiauja pasitelkdamas E 101 formos pažymą, atitinkamas darbuotojas netenka galimybės mokėti įmokų į socialinės apsaugos sistemą, kurioje jis turėtų dalyvauti pagal Sąjungos teisės aktų leidėjo Reglamente Nr. 1408/71 nustatytas kolizines normas. Kadangi ši sistema yra palankesnė už tą, kurioje šis darbuotojas buvo neteisėtai priverstas dalyvauti dėl darbdavio sukčiavimo, darbuotojas patyrė žalą, į kurios atlyginimą jis turi teisę. Mano nuomone, susiklostytų keista situacija, jeigu jurisprudencija, susijusi su E 101 formos pažymos privalomąja galia, kurią Teisingumo Teismas suformavo, be kita ko, siekdamas apsaugoti darbuotojų laisvo judėjimo teisę, galėtų riboti galimybę pareikšti tokį ieškinį dėl žalos atlyginimo.

54 Žr., be kita ko, 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimą *Aranyosi ir Căldăraru* (C-404/15 ir C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 82 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

55 Dėl šio principo žr. šios išvados 57 punktą.

56 Apskritai konstatavus sukčiavimą atitinkami darbuotojai visų pirma turėtų būti atgaline data įtraukiami į priimančiosios valstybės narės socialinės apsaugos sistemą. Vis dėlto šiuo metu koordinavimo reglamentuose nėra nuostatų dėl tokio atgaline data atliktino pakeitimo finansinių pasekmių sureguliavimo, visų pirma kalbant apie darbdavio netinkamai sumokėtas įmokas. Šio dalyvavimo sistemoje pakeitimo sukeltus sunkumus galima sureguliuoti kompetentingoms įstaigoms, puoselėjančioms siekį bendradarbiauti, tarpusavyje surandant sprendimą. Šiuo klausimu manau, kad jeigu priimančiosios valstybės narės teismas galutiniame sprendime konstatuoja sukčiavimą, pažymą išdavusi įstaiga turėtų padaryti išvadas iš šio teismo sprendimo, atšaukdama ginčijamas pažymas ir susitardama dėl tokio sprendimo. Iš tiesų tarpusavio pasitikėjimas turi veikti abiem kryptimis (žr. mano išvadą byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 65 punktas). Be to, mechanizmai, kuriais siekiama palengvinti šių finansinių pasekmių sureguliavimą, yra numatyti kol kas dar nepriimtame pasiūlyme dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas [Reglamentas Nr. 883/2004] ir [Reglamentas Nr. 987/2009] (COM(2016) 815 *final*).

57 Šiuo klausimu žr. 2017 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *Cussens ir kt.* (C-251/16, EU:C:2017:881, 43 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija) ir mano išvadą byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 66 punktas).

96. Greta šio argumento, norėčiau pažymėti, kad darbuotojas neturi galimybės pradėti dialogo tarp kompetentingų įstaigų pagal Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalį arba padaryti taip, kad jis būtų pradėtas. Taigi, jeigu priimančiosios valstybės narės teismo kompetencija neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, kai yra įrodyta, kad ji buvo gauta sukčiaujant, nagrinėjant tokį ieškinį dėl žalos atlyginimo, priklausytų nuo šio dialogo eigos, tuomet šio darbuotojo galimybė kreiptis į teismą priklausytų nuo reikalavimų, kuriems jis neturi jokio poveikio. Mano požiūriu, toks rezultatas sunkiai suderinamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje numatyta teise į veiksmingą teisinę gynybą.

97. Aišku, Komisija, atsakydama į Teisingumo Teismo klausimą, per teismo posėdį teigė, kad darbuotojas galėtų pareikšti ieškinį komandiravusiosios valstybės narės (t. y. pažymą išdavusios įstaigos valstybės narės arba valstybės narės, kurioje yra darbdavio buveinė) teismuose, kurie turėtų visus įgaliojimus neatsižvelgti į E 101 formos pažymą arba pripažinti ją negaliojančia.

98. Šiuo klausimu pripažįstu, kad apskritai teisė į veiksmingą teisinę gynybą neužtikrina teisės subjektui galimybės pareikšti savo reikalavimą bet kuriame pasirinktame teisme. Iš esmės svarbu tai, kad kažkur būtų teismas, užtikrinantis garantijas, susijusias su teise į teisingą bylos nagrinėjimą, kuriame šis teisės subjektas galėtų pareikšti savo ieškinį [58].

99. Vis dėlto manau, kad darbuotojas, kaip silpnesnioji darbo santykių šalis, turi turėti *supaprastintą galimybę* kreiptis į teismą, siekdamas apginti savo teises prieš darbdavį. Manau, kad šis argumentas dera su pagrindinės teisės į veiksmingą teisinę gynybą keliamais reikalavimais.

100. Šiuo aspektu reikšmingas atspirties taškas yra Reglamento „Briuselis Ia“ [59] 21 straipsnis. Pagal šią nuostatą darbuotojas, žinoma, turi galimybę paduoti savo darbdavį į valstybės narės, kurioje yra jo buveinė, teismus. Vis dėlto Sąjungos teisės aktų leidėjas leido darbuotojui pirmiausia pareikšti ieškinį teisme tos vietos, kur jis paprastai dirba, nes šis teismas laikomas tinkamu tiek sąsajos su ginču požiūriu, tiek atsižvelgiant į darbuotojo apsaugos reikalavimą [60].

101. Jeigu Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl E 101 formos pažymos privalomosios galios būtų suprantama tokiame kontekste, praktiškai tai reikštų, kad iš darbuotojo būtų atimta galimybė kreiptis į teismą, kuris gali geriausiai išnagrinėti ginčą ir apsaugoti jo interesus, be to, man atrodo, šis teismas būtų vienintelis „realus“ teismas esant sukčiavimui dėl E 101 formos pažymos. Iš tiesų tikėtina, kad vietos kalbos ir teisės nežinojimas ir atstumas nuo nuolatinės gyvenamosios vietos atgrasytų darbuotoją nuo pasinaudojimo savo teisėmis komandiravusiosios valstybės narės teismuose [61].

58 Žr. 2015 m. spalio 21 d. Sprendimą *Gogova* (C-215/15, EU:C:2015:710, 45 ir 46 punktai) ir Fawcett, J. J., „The impact of Article 6(1) of the ECHR on private international law“, *International & Comparative Law Quarterly*, 2007, 56(1), p. 1.

59 Pagal Reglamento „Briuselis Ia“ 1 straipsnio 2 dalies c punktą šis reglamentas netaikomas socialinei apsaugai. Taigi galimas darbuotojo ieškinys pažymą išdavusiai įstaigai nepatektų į šio reglamento taikymo sritį. Vis dėlto ši išimtis nebūtų taikoma darbuotojo ieškiniui jo darbdaviui dėl žalos atlyginimo, nors jo pagrindas ir būtų tai, kad darbdavys nesilaikė įsipareigojimų socialinės apsaugos srityje (žr. 2002 m. lapkričio 14 d. Sprendimą *Baten* (C-271/00, EU:C:2002:656, 48 punktas)).

60 Žr. 1987 m. sausio 15 d. Sprendimą *Shenavai* (266/85, EU:C:1987:11, 16 punktas) ir 2002 m. vasario 27 d. Sprendimą *Weber* (C-37/00, EU:C:2002:122, 40 punktas). Šiuo aspektu esu linkęs manyti, kad, esant tokiai situacijai kaip pagrindinėje byloje, atitinkamų darbuotojų įprasta darbo vieta yra ne komandiravusiojoje valstybėje narėje, o priimančiojoje valstybėje narėje (žr. šios išvados 147 punktą).

61 Pagal analogiją dėl teritorinės jurisdikcijos vartotojų apsaugos srityje žr. 2000 m. birželio 27 d. Sprendimą *Océano Grupo Editorial ir Salvat Editores* (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, 22–24 punktai).

f) Dėl mano siūlomo aiškinimo ribų

102. Galiausiai reikėtų nubrėžti mano siūlomo aiškinimo ribas. Nekalbu apie bendros galimybės ginčyti E 101 formos pažymą priimančiojoje valstybėje narėje pripažinimą. Pirma, į šią pažymą galėtų neatsižvelgti tik šios valstybės teismas [62]. Antra, net ir šiame teisme neišnyktų šioje pažymoje nustatyto dalyvavimo socialinės apsaugos sistemoje teisėtumo prezumpcija. Iš nenuginčijamos ši prezumpcija tiesiog tampa mišri: ją galima paneigti pateikiant sukčiavimo, kaip jis suprantamas ne pagal nacionalinę, bet pagal Sąjungos teisę, kurioje jis apibrėžiamas griežtai, įrodymus. Galiausiai, kaip jau minėjau šioje išvados dalyje, į E 101 formos pažymą galėtų būti neatsižvelgta remiantis ne vien *įtarimais* sukčiavimu, o *jį patvirtinančiais įrodymais*, kuriuos turi pateikti teisės subjektai, kurie remiasi tuo, kad buvo sukčiaujama.

103. Kalbant apie doktrinoje kartais nurodomą protekcionizmo riziką, kurią keltų toks sprendimas, pakanka pažymėti, kad valstybės narės turi pasitikėti viena kitos teismais, kurie, bendradarbiaudami su Teisingumo Teismu, atlieka jiems visiems bendrai pavestą funkciją, siekdami užtikrinti, kad aiškinant ir taikant Sutartis būtų laikomasi teisės. Taigi nacionalinis teismas negali būti įtariamas protekcionizmu, nes jo nepriklausomumas suponuoja, kad jis yra objektyvus ir visiškai nesuinteresuotas ginčo baigtimi, išskyrus siekį, kad ginčas būtų išspręstas griežtai laikantis teisės normų. Be to, Teisingumo Teismas taip pat aktyviai užtikrina, kad šio nepriklausomumo būtų paisoma [63]. Jis per prejudicinio sprendimo mechanizmą taip pat gali tikrinti, ar sukčiavimu grindžiama išimtis yra taikoma tinkamai [64].

g) Tarpinė išvada

104. Taigi atsižvelgdamas į pateiktus argumentus darau išvadą, kad priimančiosios valstybės narės teismas yra kompetentingas neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, kuri buvo gauta ar kuria buvo remtasi sukčiaujant. Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalyje numatyto kompetentingų įstaigų dialogo eiga neturi poveikio šiai kompetencijai. Neatsižvelgiant į tai, kad šios valstybės įstaiga dar nėra pradėjusi šio dialogo, kad jis vyksta ar kad pažymą išdavusi įstaiga nepritaria pirmosios įstaigos nuomonei, minėtas teismas privalo neatsižvelgti į šią pažymą, jeigu turi sukčiavimą patvirtinančių įrodymų. Manau, kad Sprendimas *Altun* negali būti aiškinamas kaip nustatantis šiam aiškinimui prieštaraujančias sąlygas.

2. Subsidiariai: dėl sąlygų, susijusių su kompetentingų įstaigų dialogo eiga, taikymo tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėse bylose

105. Primenu, kad pagal tokį Sprendimo *Altun* aiškinimą, kokį siūlo, be kita ko, *Vueling*, Čekijos vyriausybė, Airija ir Komisija, priimančiosios valstybės narės teismas sukčiavimo atveju yra kompetentingas neatsižvelgti į E 101 formos pažymą tik jeigu priimančiosios valstybės narės įstaigos pateikė pažymą išdavusiai įstaigai konkrečią informaciją, leidžiančią manyti, kad ši pažyma buvo gauta sukčiaujant, ir jeigu pastaroji įstaiga, atsižvelgdama į šią informaciją, per pagrįstą terminą nepersvarstė šios pažymos.

62 Žr. *a contrario* 2018 m. liepos 11 d. Sprendimą *Komisija / Belgija* (C-356/15, EU:C:2018:555, 105 punktas), kuriame Teisingumo Teismas sukritikavo nagrinėjamus teisės aktus, remdamasis kitu motyvu, kad pagal juos įgaliojimai konstatuoti sukčiavimą ir remiantis šiuo pagrindu neatsižvelgti į perkeliamąjį dokumentą A1 buvo suteikti ne tik teismui, bet ir nacionalinėms administracinėms institucijoms, be jokio teismo proceso.

63 Žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117) ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality* (Teismų sistemos trūkumai) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

64 Galimos nacionalinių teismų klaidos, jeigu jos padaromos galutinėje instancijoje, galėtų būti ištaisomos pareiškiant ieškinį dėl atsakomybės (2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Köbler* (C-224/01, EU:C:2003:513)) arba ieškinį atitinkamai valstybei narei dėl įsipareigojimų neįvykdymo (2018 m. spalio 4 d. Sprendimas *Komisija / Prancūzija* (Mokestis prie šaltinio) (C-416/17, EU:C:2018:811)).

106. Jų teigimu, šioje byloje nagrinėjamu atveju šios sąlygos nėra įvykdytos. Prancūzijos valdžios institucijos turėjo kreiptis į pažymą išdavusią įstaigą 2008 m. gegužės mėn., po to, kai darbo inspekcija surašė protokolą. Jos tai padarė tik po to, kai 2012 m. sausio 31 d. *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) nuteisė *Vueling*[65]. Šios bendrovės teigimu, tai, kad paskui Prancūzijos valdžios institucijos keitėsi informacija su minėta įstaiga, neturi reikšmės. Komisija priduria, jog dėl to, kad minėta įstaiga priėmė sprendimą nepanaikinti ginčijamų E 101 formos pažymų[66], bendradarbiavimo procedūra turėjo toliau vykti surengiant taikinimo procedūrą Administracinėje komisijoje.

107. Manau, kad, pirma, iš priimančiosios valstybės narės teismo negalima atimti galimybės neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, kuri buvo gauta ar kuria buvo remtasi sukčiaujant, remiantis vien tuo, kad į jį buvo kreiptasi *dar prieš* kompetentingai priimančiosios valstybės narės įstaigai *pradedant dialogą* pagal Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalį. Toks aiškinimas būtinas jau vien todėl, kad ieškinį (nesvarbu, ar civiline, ar baudžiamąja tvarka) gali pareikšti privatus asmuo, kaip antai J.-L. Poignant, kuris negali daryti jokios įtakos kompetentingų įstaigų dialogo pradžiai ar žinoti apie jo eigą. Kaip teigia Prancūzijos vyriausybė, kad pažymą išdavusi įstaiga pagal lojalaus bendradarbiavimo principą galėtų pareikšti savo nuomonę ir prireikus atšaukti E 101 formos pažymą, būtina ir pakanka, kad šis dialogas būtų pradėtas *prieš priimančiosios valstybės narės teismui priimant galutinį sprendimą*.

108. Antra, kalbant apie dialogo baigtį, iš *Vueling*, Čekijos vyriausybės, Airijos ir Komisijos siūlomo Sprendimo *Altun* aiškinimo suprantu, kad priimančiosios valstybės narės teismas yra kompetentingas neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, kuri buvo gauta ar kuria buvo remtasi sukčiaujant, jeigu ją išdavusi įstaiga nepersvarstė nagrinėjamos pažymos pagrįstumo ir per pagrįstą terminą priėmė sprendimą, kuriame buvo numatytas jos palikimas galioti ar atšaukimas, *arba* jeigu ši įstaiga priėmė tokį sprendimą per minėtą terminą, bet jo motyvuose aiškiai neaptarė kompetentingos priimančiosios valstybės narės įstaigos pateiktos informacijos[67].

109. Vis dėlto nagrinėjamu atveju, pirma, pažymą išdavusi įstaiga pirmąjį sprendimą dėl ginčijamų E 101 formos pažymų priėmė praėjus dvejiems metams nuo pirmojo Prancūzijos valdžios institucijų prašymo, o galutinis jos sprendimas buvo priimtas praėjus daugiau kaip dvejiems su puse metų nuo šio prašymo[68]. Akivaizdu, kad šie sprendimai nebuvo priimti per pagrįstą terminą[69]. Antra, pažymą išdavusi įstaiga savo galutinio sprendimo motyvuose neaptarė Prancūzijos valdžios institucijų pateiktos informacijos apie sukčiavimą, t. y. be kita ko, melagingo gyvenamosios vietos deklaravimo[70].

110. Taigi laikausi nuomonės, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje, (galimos) sąlygos, susijusios su kompetentingų įstaigų dialogu, turi būti laikomos įvykdytomis.

65 Šiuo klausimu Prancūzijos vyriausybė per posėdį paaiškino, kad klostantis faktinėms aplinkybėms buvo taikoma tokia praktika, kad darbo inspekcija savo surašytus pažeidimo protokolus pateikdavo ir kompetentingai *Urssaf*, ir prokurorui. Jeigu prokuroras perduodavo bylą dėl darbdavio baudžiamajam teismui, *Urssaf* laukdavo šios bylos baigties. Jeigu būdavo priimamas apkaltinamasis nuosprendis, ši institucija informuodavo pažymą išdavusią įstaigą. Kitaip tariant, Prancūzijos valdžios institucijos manė, kad pažymą išdavusią įstaigą reikėjo informuoti ne tada, kai kilo abejonių dėl E 101 formos pažymos galiojimo, o tada, kai socialinės apsaugos taisyklių pažeidimą per rungimosi principu grindžiamą procesą nustatė teismas.

66 *Vueling* Teisingumo Teisme teigė, kad pažymą išdavusi įstaiga patvirtino ginčijamų E 101 formos pažymų *pagrįstumą*. Vis dėlto reikėtų pažymėti, kad iš 2014 m. gruodžio 5 d. sprendimo, kurio oficialų vertimą ši bendrovė pateikė Teisingumo Teismui, matyti, kad ši įstaiga pritarė Prancūzijos valdžios institucijų vertinimui dėl socialinės apsaugos teisės aktų, kurie turėjo būti taikomi atitinkamiems darbuotojams, o nagrinėjamos pažymos buvo paliktos galioti tik dėl praktinių priežasčių (žr. šios išvados 27 ir 28 punktus). Vis dėlto prireikus tai turės patikrinti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai, kurie vieninteliai yra kompetentingi vertinti faktines aplinkybes.

67 Primenu, kad byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Altun*, E 101 formos pažymas išdavusi įstaiga atsakė priimančiosios valstybės narės valdžios institucijoms. Vis dėlto ši įstaiga savo atsakyme neatsižvelgė į informaciją, kuria rėmėsi minėtos institucijos.

68 Žr. šios išvados 27 ir 28 punktus.

69 Pavyzdžiui, šiuo metu Sąjungos teisės aktų leidėjo svarstomame pasiūlyme dėl reglamento Komisija yra numačiusi suteikti 25 darbo dienų terminą pažymą išdavusiai įstaigai, skaičiuojamą nuo kitos įstaigos prašymo dienos, skirtą E 101 formos pažymai persvarstyti ir prireikus ją ištaisyti arba atšaukti.

70 Šios išvados 30 punkte minėtame 2014 m. gruodžio 9 d. rašte tikrai nurodyta, kad Ispanijos valdžios institucijos nekonstatavo, kad buvo bandoma sukčiauti. Vis dėlto 2014 m. gruodžio 5 d. sprendime šios informacijos nėra. Be to, nei minėtame rašte, nei sprendime neaptariama Prancūzijos valdžios institucijų šiuo klausimu pateikta informacija.

C. Dėl sukčiavimo sąvokos, kaip ji suprantama pagal Sąjungos teisę

111. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų suformuluoti prejudiciniai klausimai grindžiami prielaida, kad *Vueling* sukčiavo, ir ją galutinai patvirtino Prancūzijos baudžiamųjų bylų teismas.

112. Vis dėlto, pirma, ši prielaida grindžiama sukčiavimo sąvoka, *kaip ji suprantama pagal Prancūzijos teisę*. Šiame kontekste sukčiavimas apibrėžiamas kaip tyčinis šios teisės pažeidimas. Vis dėlto Sprendime *Altun* Teisingumo Teismas siekė suteikti *savarankišką reikšmę* sukčiavimo socialinės apsaugos srityje sąvokai. Tame sprendime Teisingumo Teismas konstatavo, kad sukčiavimo konstatavimas grindžiamas visuma neprieštaringų įrodymų, parodančių objektyviojo ir subjektyviojo požymių buvimą. Objektyvusis požymis yra tai, kad neįvykdomos Reglamento Nr. 1408/71 II antraštinėje dalyje numatytos sąlygos, reikalaujamos norint gauti E 101 formos pažymą ir ja remtis. Subjektyvusis požymis pasireiškia suinteresuotųjų asmenų siekiu apeiti šios pažymos išdavimo sąlygas arba jų išvengti, siekiant gauti su ja susijusią naudą [71].

113. Antra, Teisingumo Teisme yra ginčijama sukčiavimo, kaip jis suprantamas pagal Sąjungos teisę, prielaida. *Vueling* teigia, kad jos nėra jokioje jos pateiktoje informacijoje. Čekijos vyriausybė taip pat laikosi šios nuomonės, o Komisija šiuo klausimu turi abejonių. Tik J.-L. Poignant, CRPNPAC ir Prancūzijos vyriausybė laikosi nuomonės, kad nagrinėjamu atveju sukčiavimas buvo neginčijamai (ir galutinai) nustatytas.

114. Tokiomis aplinkybėmis, manau, reikia pateikti išsamią informaciją, naudingą aiškinant sukčiavimo sąvoką, kaip ji suprantama pagal Sąjungos teisę, vien tam, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai galėtų patikrinti, ar šiose bylose yra tenkinami jos požymiai. Be to, tokių patikslinimų reikia teisinio saugumo sumetimais, kad valstybėse narėse būtų išvengta skirtingų vertinimų ir vienas kitam prieštaraujančių sprendimų, susijusių su tuo, kas yra sukčiavimas socialinės apsaugos srityje.

115. Taigi išnagrinėsiu sukčiavimo sąvokos objektyvaus (2) ir subjektyvaus (3) požymio aiškinimą, atsižvelgdamas į pagrindinės bylos aplinkybes. Vis dėlto manau, kad pirmiausia būtų naudinga pateikti tam tikrus paaiškinimus, kurie leistų geriau suprasti bendrą šių bylų kontekstą (1).

1. Dėl „low cost“ oro transporto bendrovių taikomos organizacinės struktūros ir Prancūzijos bei Sąjungos teisės aktų leidėjų reakcijos

116. Remiantis tyrimais, su kuriais turėjau galimybę susipažinti, oro transporto bendrovių, laikomų „rinkos senbuvėmis“, veikla tradiciškai organizuojama pagal vadinamąjį „hub-and-spoke“ transporto modelį. Pagal šį modelį jos turi vieną veiklos bazę (kartais kelias) pagrindiniame oro uoste (*hub*), iš kurio organizuoja skrydžių kryptis (*spokes*) ir iš kurio vykdo jungiamuosius skrydžius. Šioje veiklos bazėje yra, be kita ko, bendrovės buveinė ir orlaivių parkas, be to, tai yra ir jos orlaivių įgulos narių „pagrindinė buvimo vieta“ [72], t. y. oro uostas, kuriame šis personalas gauna skrydžių tvarkaraščius, pradeda darbą ir grįžta po darbo. O skrydžių paskirties vietose yra tik tarpinės stotelės.

71 Sprendimo *Altun* 50–52 punktai.

72 Tuo metu, kai klostėsi faktinės aplinkybės, ši sąvoka buvo apibrėžta 1991 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 3922/91 dėl techninių reikalavimų ir administracinės tvarkos suderinimo civilinės aviacijos srityje (OL L 373, 1991, p. 4; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 348), iš dalies pakeisto 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1899/2006 (OL L 377, 2006, p. 1), III priede. Šiame III priede sąvoka „pagrindinė buvimo vieta“ buvo apibrėžiama kaip „[n]audotojo paskirta vieta įgulos nariui, iš kurios įgulos narys įprastai pradeda ir kur baigia darbo laiką arba darbo laikų seką, bei kur esant įprastoms sąlygoms naudotojas nėra atsakingas už atitinkamo įgulos nario apgyvendinimą“. Šiame kontekste ši sąvoka yra lemiama maksimalaus skrydžio laiko ir privalomojo poilsio laiko taisyklių taikymui. Taigi pagrindinė buvimo vieta turi būti paskirta kiekvienam įgulos nariui. Minėtas III priedas buvo pakeistas du kartus, atitinkamai 2007 m. gruodžio 11 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 8/2008 (OL L 10, 2008, p. 1) ir 2008 m. rugpjūčio 20 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 859/2008 (OL L 254, 2008, p. 1), tačiau šios sąvokos apibrėžtis nebuvo pakeista.

117. *Low cost* oro transporto bendrovės ėmė laipsniškai taikyti kitokį veiklos modelį, kuris vadinamas „point-to-point“. Nors paprastai šios bendrovės turi pagrindinę veiklos bazę *hub* oro uoste, jos daugiausia organizuoja gana trumpus skrydžius iš vienos paskirties vietos į kitą, kad orlaiviai galėtų daug kartų skristi pirmyn ir atgal pastoviu ritmu. Siekdamos kuo paprasčiau vykdyti tokius skrydžius, šios bendrovės yra linkusios ilgiau laikyti savo personalą ir įrangą aptarnaujamuose oro uostuose ir atsižvelgiant į tai steigti naujas bazes, kurios įgyja vis didesnę reikšmė logistikos ir žmonių požiūriu.

118. Šiomis aplinkybėmis kai kurios *low cost* bendrovės išplėtojo praktiką įdarbinti darbuotojus, kuriuos paskiria nuolat dirbti į antrines veiklos bazes kitų valstybių narių teritorijoje, kartu taikydamos jiems savo pagrindinės veiklos bazės valstybės narės socialinę teisę ir socialinės apsaugos teisę, ir netaikydamos normų ir įmokų, numatytų valstybėse narėse, kuriose yra šios antrinės bazės. Šiuo tikslu tos pačios bendrovės, be kita ko, ėmė taikyti darbuotojų komandiravimo formą, teigdamos, kad jų buvimas kitose valstybėse narėse nei jų pagrindinės veiklos bazės valstybė narė yra galimas dėl paslaugų teikimo laisvės [73].

119. Prancūzijos teisės aktų leidėjas nusprendė kovoti su tokia praktika, patikslindamas, ką reiškia oro transporto bendrovės nuolatinis padalinys, apibrėždamas šią sąvoką panašiai, kaip ji apibrėžiama Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, siekdamas pateisinti Prancūzijos teisės taikymą pasitelkiant Darbo kodekso L. 1262-3 straipsnį [74]. Šiuo tikslu buvo priimtas Civilinės aviacijos kodekso R. 330-2-1 straipsnis, patikslinant, kad Darbo kodekso L. 1262-3 straipsnis taikytinas oro transporto įmonėms dėl Prancūzijos teritorijoje esančių jų „veiklos bazių“, kur ši „bazė“ apibrėžiama kaip „visos patalpos ar infrastruktūra, kurią naudodama įmonė pastoviai, įprastai ir nepertraukiamai vykdo oro susisiekimo veiklą su pagal darbo sutartį dirbančiais darbuotojais, kur yra faktinis jų profesinės veiklos centras“ [75]. Šioje byloje nagrinėjamu atveju *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) savo 2012 m. sausio 31 d. apkaltinamąjį nuosprendį baudžiamojoje byloje prieš *Vueling* grindė būtent šiomis nuostatomis. Šis teismas atsisakė taikyti komandiravimo taisykles, nes ši bendrovė tokią „bazę“ turėjo Ruasi [76].

120. Sąjungos teisės aktų leidėjas taip pat atsižvelgė į nagrinėjamą praktiką. Šiuo klausimu reikia priminti, kad nors Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos specialios taisyklės, taikomos oro transporto bendrovių orlaivių įgulos nariams (jos taikytinos šiose bylose *ratione temporis* ir prie jų dar grįšiu šioje išvadoje), Sąjungos teisės aktų leidėjas supaprastinimo sumetimais pradinės redakcijos Reglamente Nr. 883/2004 nepakartojo šių specialiųjų taisyklių. Taigi orlaivių įgulos narių situacija turi būti vertinama atsižvelgiant į bendrąsias taisykles, susijusias su darbuotojais, dirbančiais dviejose ar daugiau valstybių narių, o pagal jas, taikomas orlaivių įgulos nariams, daugeliu atvejų nustatoma darbdavio buveinės valstybės teisė. Vis dėlto priimdamas

73 Išsamesni paaiškinimai pateikiami Urban, Q., „Le droit individuel applicable au personnel d'une compagnie aérienne *low cost* à l'épreuve de son organisation en réseau“, išleista Lyon-Caen, A. ir Urban, Q., „Le droit du travail à l'épreuve de la globalisation“, Dalloz, 2008, p. 119 ir paskesni; Jorens, Y., „Fair aviation for all, a discussion on some legal issues“, ETF, 2019 m. sausio mėn., ypač p. 12, 13 ir 19–31, ir 2019 m. kovo 1 d. Europos Komisijos ataskaitoje Europos Parlamentui ir Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos aviacijos strategija. Tolesnis aukštų socialinių standartų taikymas ir skatinimas jų laikytis“ (COM (2019) 120 *final*). Šiuo klausimu dar žr. 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *Nogueira ir kt.* (C-168/16 ir C-169/16, EU:C:2017:688).

74 Primenu, kad šiame straipsnyje iš esmės numatyta, kad darbdavys negali remtis komandiravimui taikytinomis nuostatomis, jeigu jis turi nuolatinį padalinį Prancūzijos teritorijoje. Šioje išvadoje neketinu reikšti savo pozicijos dėl šio straipsnio suderinamumo su Sąjungos teise.

75 Be to, doktrinoje siūloma į 2008 m. rugsėjo 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1008/2008 dėl oro susisiekimo paslaugų teikimo Bendrijoje bendrųjų taisyklių (OL L 293, 2008, p. 3) įtraukti sąvokos „veiklos bazė“ apibrėžtį, kuri yra panaši į pateikiamą Prancūzijos teisėje („an airport at which the airline permanently bases aircraft and crew and from where it operates routes. Both fleet and personnel return to the base at the end of the day“), siekiant nustatyti infrastruktūrą, iš kurios oro transporto bendrovė pastoviai ir nepertraukiamai vykdo savo veiklą, t. y. antrinę verslo vietą, kuriai taikomos SESV nuostatos, susijusios su įsisteigimo laisve. Žr. Jorens, Y., *op. cit.*, p. 29 ir 30.

76 Mano nuomone, labai gaila, kad šis teismas nemotyvavo savo sprendimo, atsižvelgdamas į Reglamentą Nr. 1408/71. Vietoj to jis motyvavo savo sprendimą remdamasis nacionalinėmis nuostatomis (o tai jau savaime kelia klausimų dėl Sąjungos teisės viršenybės paisymo), kuriomis, kaip suprantu, siekiama į nacionalinę teisę perkelti 1996 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (OL L 18, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 431). Taigi šios nuostatos priskiriamos prie *darbo teisės* ir negalėjo turėti tiesioginės reikšmės vertinant, ar laikomasi reglamente numatytų *socialinės apsaugos* taisyklių. Žinoma, šiuose dviejuose teisės aktuose esanti komandiravimo sąvoka ir su ja siejamos sąlygos yra panašios, bet vis dėlto skiriasi. Taigi, nors tam tikrais aspektais yra galima analogija, negalima iš karto teigti, kad vienoje srityje taikytinus sprendimus galima automatiškai pritaikyti kitoje srityje.

Reglamentą (ES) Nr. 465/2012[77] Sąjungos teisės aktų leidėjas pasinaudojo proga į Reglamentą Nr. 883/2004 įtraukti naują specialiąją normą, tam tikrą teisinę fikciją, pagal kurią orlaivių įgulos narių darbas *laikomas atliekamu tik jo pagrindinės buvimo vietos valstybėje narėje*, taigi pagal šią fikciją, remiantis *lex loci laboris*, taikoma šios valstybės teisė[78]. Kitaip tariant, „pagrindinė buvimo vieta“ tapo siejamuoju veiksniu oro transporto bendrovių orlaivių įgulos narių socialinės apsaugos srityje.

2. Dėl objektyviojo sukčiavimo požymio

121. Primenu, jog objektyvusis sukčiavimo požymis yra tai, kad neįvykdomos sąlygos, reikalaujamos norint gauti E 101 formos pažymą ir ja remtis.

122. Nagrinėjamu atveju pirmiausia reikėtų patikslinti vieną aspektą, susijusį su teisiniu pagrindu, kuriuo remdamasi įstaiga išdavė ginčijamas E 101 formos pažymas. Iš tiesų tokia pažyma bet kuriuo atveju gali įrodyti tik tai, kad yra laikomasi sąlygų, numatytų toje nuostatoje, pagal kurią ši pažyma buvo išduota[79].

123. Šiuo klausimu *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius) sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir pirmajame prejudiciniame klausime byloje C-37/18 nurodo, kad šios pažymos buvo išduotos remiantis Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies a punktu ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio 1 dalimi, t. y. darbuotojų komandiravimui taikomomis taisyklėmis.

124. Vis dėlto *Tribunal de grande instance de Bobigny* (Bobinji pirmosios instancijos teismas) sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-370/17 leidžia suprasti, kad šios pažymos iš tikrųjų buvo išduotos remiantis Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punktu ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72 12a straipsnio 1a dalimi, t. y. taisyklėmis, taikytinomis tarptautinio transporto įmonių sausumos ar oro transporto personalui. Pirmasis šio teismo klausimas kelia abejonę, nurodant, kad tos pačios pažymos buvo išduotos „pagal“ Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio 1 dalies ir 12a straipsnio 1a dalies nuostatas, t. y. ir pagal komandiravimo taisykles, ir pagal sausumos ir oro transporto personalui taikomas taisykles.

125. Iš tikrųjų, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos ir kaip nurodo *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius), *Vueling* prašė išduoti ginčijamas E 101 formos pažymas ir šias pažymas išdavusi įstaiga išdavė jas, remdamasi (vien) darbuotojų komandiravimui taikytinomis taisyklėmis. Taigi šioje išvadoje remsiuosi šia prielaida. Ją turės patikrinti pats *Tribunal de grande instance de Bobigny* (Bobinji pirmosios instancijos teismas), kuris vienintelis yra kompetentingas vertinti faktines aplinkybes[80].

126. Tai patikslinęs, paaiškinsiu, kodėl tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėse bylose, E 101 formos pažymos negalėjo būti teisėtai išduotos remiantis darbuotojų komandiravimui taikytinomis taisyklėmis (a). Tada paaiškinsiu, kodėl atitinkamiems darbuotojams pagal sausumos ir oro transporto personalui taikytinas taisykles negalėjo būti taikomi darbdavio buveinės vietos teisės aktai (b).

77 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas Nr. 883/2004 ir Reglamentas Nr. 987/2009 (OL L 149, 2012, p. 4).

78 Žr. Reglamento Nr. 883/2004, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 465/2012, 11 straipsnio 5 dalį.

79 Žr. mano išvadą byloje *A-Rosa Flussschiff* (C-620/15, EU:C:2017:12, 35 punktas).

80 *Tribunal de grande instance de Bobigny* (Bobinji pirmosios instancijos teismas) pateikti paaiškinimai ir šio teismo pirmojo klausimo formuluotė atspindi *Vueling* argumentus. Iš tiesų savo pastabose Teisingumo Teismui ši bendrovė, teigdama, kad nagrinėjamu atveju Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies a punkto sąlygos yra įvykdytos, tvirtina, kad ginčijamos E 101 formos pažymos buvo išduotos pagal šio reglamento 14 straipsnio 2 dalies a punktą ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72 12a straipsnio 1a dalį.

a) Dėl Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies a punkto netaikymo tarptautinius skrydžius vykdančių oro transporto bendrovių orlaivių įgulos nariams

127. *Vueling* teigia, kad Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies a punkte ir Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72 11 straipsnio 1 dalyje numatytos taisyklės, susijusios su darbuotojų komandiravimu, gali būti taikomos oro transporto bendrovės, kuri, kaip ir *Vueling*, vykdo tarptautinį keleivių vežimą, orlaivių įgulos nariams.

128. Vis dėlto manau, kad, kaip J.-L. Poignant ir CRPNPAC atstovai teigė per teismo posėdį, tokios oro transporto bendrovės orlaivių įgulos nariams taikomas Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punktas ir jie negali būti „komandiruojami“ į valstybę narę pagal šio reglamento 14 straipsnio 1 dalies a punktą.

129. Tokį aiškinimą *visų pirma* lemia Reglamento Nr. 1408/71 struktūra. Kaip nurodyta šio reglamento 14 straipsnio pradžioje, komandiravimo taisyklės ir tarptautinio transporto įmonių sausumos ir oro transporto personalui taikytinos taisyklės numato dvi šio reglamento 13 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtinto *lex loci laboris* principo išimtis. 14 straipsnio struktūra ir jo santykis su 13 straipsniu parodo, kad pirmoji išimtis nėra skirta remtis siekiant nukrypti nuo antrosios.

130. *Be to*, minėtas aiškinimas taikytinas atsižvelgiant į pačią bylai reikšmingų Reglamento Nr. 1408/71 nuostatų, aiškinamų atsižvelgiant į bendrą jų kontekstą, formuluotę. Primenu, kad šio reglamento 14 straipsnio 1 dalies a punkte nurodomas asmuo, kuris „pagal darbo sutartį dirba *valstybės narės teritorijoje* <…> ir [kuris išsiunčiamas] į *kitos valstybės narės teritoriją*“. Šio reglamento 14 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta priešinga situacija, kai darbuotojai laikomi dirbančiais pagal darbo sutartį, kaip nurodyta šios dalies pradžioje, „*dviejų ar daugiau valstybių narių* teritorijoje“ [81].

131. Šiuo klausimu, nors sąvoka „komandiravimas“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies a punktą, šiame reglamente neapibrėžta, šioje nuostatoje numatytos sąlygos išreiškia mintį, kad tai yra sėslus darbuotojas, kuris paprastai dirba valstybėje narėje, yra laikinai išsiunčiamas į kitą valstybę narę ir pabaigęs darbą grįžta į pirmąją valstybę narę. Vis dėlto oro transporto bendrovės orlaivių įgulos nariai, dirbantys orlaiviuose, vykdančiuose tarptautinius skrydžius, negali būti priskiriami prie šios schemos, nesant sąsajos su *valstybės narės*, kurioje paprastai dirbama, teritorija. Šiam personalui, kuris paprastai persikelia iš vienos vietos į kitą, darbas *keliose valstybėse narėse* yra normalus jų darbo tvarkos aspektas [82]. Šis kontekstas pateisina tai, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas minėtame reglamente šiam personalui numatė specialų siejamąjį veiksnį [83].

132. *Galiausiai*, kaip yra nurodęs Teisingumo Teismas, Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies a punktas kaip leidžianti nukrypti nuostata turi būti aiškinama siaurai [84]. Taigi ši nuostata negali būti *pagal analogiją* taikoma sausumos ar oro transporto personalui, kuriam taikomas šio straipsnio 2 dalies a punktas [85].

81 Nuostatos išskirtos mano.

82 Šiuo klausimu žr. 2015 m. kovo 19 d. Sprendimą *Kik* (C-266/13, EU:C:2015:188, 59 punktas).

83 Tuo pačiu klausimu žr. Gamet, L., „Personnel des aéronefs et lois sociales françaises: les compagnies *low cost* dans les turbulences du droit social français“, *Droit social*, 2012, p. 502, o pagal analogiją dėl sausumos transporto personalo žr. Lhernould, J. F. ir Palli, B., „Le statut social du chauffeur routier international à la lumière des dernières propositions législatives communautaires“, *Droit social*, 2017, p. 1057.

84 Pagal analogiją žr. 2018 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Alpenrind ir kt.* (C-527/16, EU:C:2018:669, 95 punktas).

85 Vis dėlto reikia patikslinti, jog dėl to, kad Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyti tik orlaivių įgulos nariai, dirbantys dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje, jis netaikomas tik vidaus skrydžius vykdančiuose orlaiviuose dirbantiems darbuotojams. Tokiu atveju turi būti taikomas Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas principas *lex loci laboris* (šiuo klausimu žr. bylą, kurioje priimtas 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimas *A-Rosa Flussschiff* (C-620/15, EU:C:2017:309)) ir atitinkamiems darbuotojams galėtų būti taikomos komandiravimo taisyklės. Vis dėlto šioje byloje nagrinėjamu atveju yra kitaip, nes tarptautinius skrydžius vykdančios oro transporto bendrovės orlaivių įgulos nariai paprastai dirba į skirtingas valstybes nares skraidančiuose orlaiviuose. Be to, pažymėtina, kad sprendimas galėtų būti kitoks pagal Reglamento Nr. 883/2004, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 465/2012, 11 straipsnio 5 dalį. Iš tiesų pagal joje numatytą teisinę fikciją orlaivių įgulos nariai laikomi dirbančiais ne keliose valstybėse narėse, o vienoje valstybėje, kurioje yra pagrindinė buvimo vieta (žr. šios išvados 120 punktą).

b) Dėl Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkto aiškinimo pagrindinių bylų aplinkybėmis

133. Mano supratimu, išvada, kad ginčijamos E 101 formos pažymos negalėjo būti teisėtai išduotos remiantis darbuotojų komandiravimui taikytinomis nuostatomis, gali savaime apibūdinti objektyvųjį sukčiavimo požymį.

134. Atsižvelgiant į tai, kadangi Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkte iš esmės numatyta taikyti darbdavio buveinės valstybės narės teisę ir kadangi E 101 formos pažymos *hipotetiškai* galėjo būti išduotos remiantis šia nuostata, manau, kad, siekiant išvengti bet kokių kaltinimų formalumu, reikėtų paaiškinti, kodėl šias pažymas išdavusi įstaiga negalėjo jų teisėtai išduoti pagal šią nuostatą.

135. Šiuo klausimu primenu, kad nors Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkte iš esmės numatyta, kad turi būti taikoma darbdavio buveinės vietos teisė, šioje nuostatoje taip pat numatytos tam tikros išimtys. Visų pirma jo i papunktyje numatyta, kad „jeigu minėtoji įmonė turi filialą arba nuolatinę atstovybę valstybės narės teritorijoje, kitoje nei ta, kurios teritorijoje juridiškai įregistruota jos būstinė [buveinė] ar yra veiklos vieta, tokiame filiale ar nuolatinėje atstovybėje pagal darbo sutartį dirbančiam asmeniui galioja teisės aktai tos valstybės narės, kurios teritorijoje yra tas filialas ar nuolatinė atstovybė“.

136. Pagal šią formuluotę tam, kad ši taisyklė būtų taikoma darbuotojui, turi būti įvykdytos dvi kumuliacinės sąlygos: pirma, darbdavio „filialas ar nuolatinė atstovybė“ turi būti kitoje valstybėje narėje nei jo buveinės valstybė narė; antra, šis darbuotojas turi dirbti „pagal darbo sutartį“ šiam subjektui.

137. Šiuo klausimu dėl *pirmosios iš šių sąlygų* manau, kad Teisingumo Teisme dėl „filialo ar nuolatinės atstovybės“ buvimo vykusios diskusijos pagrindinėse bylose nagrinėjamomis aplinkybėmis atsispindi šios išvados 117–119 punktuose pateiktuose paaiškinimuose. Iš tiesų *Vueling* teigia, kad tuo metu, kai klostėsi faktinės aplinkybės, ji tik eksperimentuodama vykdė reguliarius skrydžius tarp kelių Ispanijos miestų ir Paryžiaus pagal skrydžių tvarkaraščius, rodančius, kad kai kurie orlaiviai tarp dviejų skrydžių turėdavo stovėti per naktį Paryžiaus Šarlio de Golio oro uosto aikštelėje. Taip ji atmeta mintį, kad turėjo tokį subjektą ar bet kokios kitos formos antrinę buveinę šiame oro uoste ir iš esmės teigia, kad naudojosi paslaugų teikimo laisve.

138. Vis dėlto man atrodo, kad „filialo ar nuolatinės atstovybės“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkto i papunktį, buvimas tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėse bylose, beveik nekelia abejonių.

139. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad ši filialo ar nuolatinės atstovybės sąvoka minėtame reglamente neapibrėžta ir jame nėra jokios nuorodos į valstybių narių teisę šioje srityje. Taigi ši sąvoka turi būti aiškinama savarankiškai, remiantis jos įprasta reikšme bendrinėje kalboje, kartu atsižvelgiant į jos vartojimo kontekstą ir teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus [86].

140. Pagal įprastą sąvokos „filialas“ reikšmę ji nurodo tam tikros formos antrinę buveinę (skirtingai nuo įmonės pagrindinės buveinės), kuri pati neturi juridinio asmens teisių (skirtingai nei patronuojamoji bendrovė) ir turi tam tikrą autonomiją. Sąvoka „nuolatinė atstovybė“ reiškia panašią situaciją, kai nuolatinis subjektas veikia pagrindinės buveinės vardu ir interesais.

86 Žr., be kita ko, 2018 m. kovo 22 d. Sprendimą *Anisimovienė ir kt.* (C-688/15 ir C-109/16, EU:C:2018:209, 89 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

141. Kalbant apie Reglamento Nr. 1408/71 kontekstą ir tikslus, pažymėtina, kad tai yra ir teisės aktas, priskiriamas vidaus rinkos sričiai, ir tarptautinės privatinės teisės aktas, o Teisingumo Teismo pateiktos panašių sąvokų apibrėžtys šiose srityse suteikia reikšmingos informacijos. Šiuo klausimu, pirma, primenu, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją filialas, kurį valstybėje narėje įsteigia bendrovė, kuriai taikoma kitos valstybės narės teisė, yra tam tikros formos antrinė buveinė, kuriai taikomas SESV 49 straipsnis [87]. Šiuo atveju sąvoka „buveinė“ reiškia infrastruktūrą, leidžiančią pastoviai ir nepertraukiamai vykdyti profesinę veiklą ir, remiantis šia infrastruktūra, organizuoti veiklą, skirtą, be kita ko, nagrinėjamos valstybės narės piliečiams [88]. Antra, analogiška tikrovė matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, susijusios su Reglamento „Briuselis Ia“ 7 straipsnio 5 punkte vartojama „filialo, atstovybės ar kitokio padalinio“ sąvoka, kuri reiškia, kad egzistuoja veiklos centras, kuris yra pastovus pagrindinės įmonės pratęsimas ir turi vadovybę ir materialinių išteklių, kad galėtų derėtis su trečiosiomis šalimis [89].

142. Iš viso to, kas nurodyta, aišku, kad „filialas ar nuolatinė atstovybė“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkto i papunktį, yra antrinės buveinės forma, kuriai būdingas pastovumas, į išorę nukreiptos ekonominės veiklos vykdymas, šiam tikslui skirtų organizuotų materialinių ir žmogiškųjų išteklių turėjimas ir tam tikras nepriklausomumas nuo darbdavio pagrindinės buveinės.

143. Oro transporto srityje man, kaip ir *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius) [90], atrodo, kad tikroji šios sąvokos „filialas ar nuolatinė atstovybė“ reikšmė iš esmės, o gal ir visiškai, sutampa su sąvokos „veiklos bazė“ reikšme, kaip ji apibrėžiama, be kita ko, Prancūzijos teisėje [91].

144. Vis dėlto *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas), atsižvelgdamas į šios išvados 19, 21 ir 24 punktuose nurodytas aplinkybes, 2012 m. sausio 31 d. apkaltinamajame nuosprendyje dėl *Vueling* nustatė, kad ši oro transporto bendrovė turėjo tokią bazę Ruasi. Tai turi patikrinti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai, nes tik jie yra kompetentingi vertinti faktines aplinkybes, tačiau manau, kad sąvokos „filialas ar nuolatinė atstovybė“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkto i papunktį, apibrėžties reikalavimai yra įvykdyti [92].

145. Dėl iš šios nuostatos kylančios *antrosios sąlygos*, pagal kurią atitinkamas darbuotojas turi dirbti „pagal darbo sutartį“ darbdavio filiale arba atstovybėje, *Vueling* teigė, kad to negalėjo būti, kalbant apie darbuotojus, „komandiruotus“ į jos bazę Ruasi (primenu, kad ši bendrovė ginčija jos buvimą), nes ji neturėjo darbdaviui būdingos valdžios ar kompetencijos orlaivių įgulos narių valdymo srityje, kadangi šios valdymo funkcijos buvo suteiktos Barselonoje esančiai buveinei. Vis dėlto manau, kad ir čia beveik nekyla abejonių, kad ši sąlyga pagrindinių bylų aplinkybėmis yra įvykdyta.

146. Šiuo klausimu pažymiu, kad Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 2 dalies a punkte įtvirtinta principine *lex loci laboris* taisykle siekiama užtikrinti *vienodą* požiūrį į visus tos pačios valstybės narės teritorijoje įdarbintus darbuotojus [93], o šio reglamento 14 straipsnio 2 dalies a punkte numatytos taisyklės, kai nėra įmanoma nustatyti vienos teritorijos, kurioje dirbamas darbas, parodo siekį numatyti

87 Žr. 1999 m. kovo 9 d. Sprendimą *Centros* (C-212/97, EU:C:1999:126, 17–21 punktai) ir 2013 m. rugsėjo 26 d. Sprendimą *Texdata Software* (C-418/11, EU:C:2013:588, 63 punktas).

88 Žr. 1995 m. lapkričio 30 d. Sprendimą *Gebhard* (C-55/94, EU:C:1995:411, 28 punktas) ir 2003 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Schnitzer* (C-215/01, EU:C:2003:662, 32 punktas).

89 Žr. 1978 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *Somafer* (33/78, EU:C:1978:205, 12 punktas) ir 2019 m. balandžio 11 d. Sprendimą *Ryanair* (C-464/18, EU:C:2019:311, 33 punktas).

90 Žr. šios išvados 41 punktą.

91 Dėl šios sąvokos apibrėžties žr. šios išvados 119 punktą.

92 Sąvokos „filialas ar nuolatinė atstovybė“ ir „veiklos bazė“ gali skirtis dėl pirmajai sąvokai būdingo autonomijos reikalavimo, kuris, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio, nekyla iš antrosios sąvokos. Bet kuriuo atveju neginčijama, kad *Vueling* bazė Ruasi turėjo direktorių ir teisinį atstovą, todėl į šį klausimą šiose bylose nebūtina gilintis.

93 Pagal analogiją žr. 2018 m. rugsėjo 6 d. Sprendimą *Alpenrind ir kt.* (C-527/16, EU:C:2018:669, 98 punktas).

siejamuosius veiksnius, nustatančius darbuotojui artimiausią teisę pagal tarptautinėje privatinėje teisėje paprastai taikomą *artumo principą*. Taigi, jeigu darbuotojas dirba pagal darbo sutartį darbdavio filiale ar nuolatinėje atstovybėje, taikoma šio subjekto buvimo valstybės narės teisė, nes ši teisė laikoma artimesne atitinkamam darbuotojui nei darbdavio buveinės valstybės teisė [94].

147. Kalbant apie šio artumo principo poveikį, galima argumentuoti pagal analogiją pasitelkus jurisprudenciją, susijusią su tarptautine privatine darbo teise. Šioje srityje jau seniai pripažįstama, kad darbo santykiai paprastai yra glaudžiai susiję su, pirma, teise ir, antra, teismu *tos vietos, kur darbuotojas faktiškai dirba* [95]. Jeigu darbuotojas dirba keliose vietose, Teisingumo Teismas nusprendė, be kita ko, Sprendime *Nogueira ir kt.* [96], susijusiame būtent su orlaivių įgulos nariais, kad darbo santykiai yra reikšmingai susiję su *vieta, kurioje* darbuotojas daugiausia vykdo savo pareigas darbdaviui, atitinkančia vietą, kur jis gauna nurodymus dėl skrydžių ir organizuoja savo darbą, iš kurios jis pradeda šį darbą ir grįžta po jo. Tame sprendime Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ši vieta, kalbant apie tuos pačius orlaivių įgulos narius, nesant priešingų įrodymų, sutampa su „pagrindine buvimo vieta“ [97].

148. Pritaikius šiuos argumentus Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkto i papunkčiui, jie reiškia, kad, siekiant taikyti šią nuostatą, pakanka patikrinti, ar darbuotojas atlieka savo darbą darbdavio *filiale arba nuolatinėje atstovybėje*, ar *iš šio filialo arba nuolatinės atstovybės*. Dėl orlaivių įgulos narių pažymėtina, kad taip paprastai yra, jeigu ten įkurta „pagrindinė buvimo vieta“, ir atrodo, kad taip yra pagrindinėse bylose, atsižvelgiant į šios išvados 19 ir 21 punktuose apibūdintas aplinkybes. Vis dėlto tai ir vėl turės patikrinti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai.

3. Dėl subjektyviojo sukčiavimo požymio

149. Siekiant konstatuoti sukčiavimą, kaip jau minėjau, būtina nustatyti, kad suinteresuotasis asmuo *ketino* apeiti E 101 formos pažymos išdavimo sąlygas ar jų išvengti, kad gautų su ja susijusią naudą. Nagrinėjamu atveju *Vueling* teigia, kad visiškai nemėgino nedeklaruoti darbo, nes ji deklaravo savo darbuotojų komandiravimą Prancūzijos valdžios institucijoms ir prašė kompetentingos Prancūzijos įstaigos pratęsti šį komandiravimą.

150. Teisingumo Teismas neturi nustatyti, ar pagrindinių bylų aplinkybėmis toks *Vueling* bandymas sukčiauti yra įrodytas. Vis dėlto, atsižvelgiant į tokias aplinkybes, teismams, pateikusiems prašymus priimti prejudicinį sprendimą, reikia pateikti išsamų Sąjungos teisės išaiškinimą, galintį padėti jiems priimti sprendimą.

151. Šiuo klausimu pirmiausia reikia priminti, kad bandymo sukčiauti įrodymas gali būti savanoriški veiksmai, pavyzdžiui, tikrosios komandiruoto darbuotojo ar jį komandiruojančios įmonės padėties klaidingas apibūdinimas arba savanoriškas informacijos nepateikimas, pavyzdžiui, reikšmingos informacijos nuslėpimas [98]. Mano supratimu, apie savanorišką nagrinėjamų veiksmų ar neveikimo pobūdį galima spręsti iš objektyvių faktinių aplinkybių [99]. Šiuo klausimu pateiksiu dvi papildomas pastabas.

94 Žr. Omarjee, I., „Droit européen de la protection sociale“, Larcier, 1-asis leid., 2018, p. 223 ir paskesni.

95 Žr. 1982 m. gegužės 26 d. Sprendimą *Ivenel* (133/81, EU:C:1982:199, 15 ir 20 punktai) ir 1987 m. sausio 15 d. Sprendimą *Shenavai* (266/85, EU:C:1987:11, 16 punktas).

96 2017 m. rugsėjo 14 d. sprendimas (C-168/16 ir C-169/16, EU:C:2017:688). Taip pat žr. mano išvadą sujungtose bylose *Nogueira ir kt.* (C-168/16 ir C-169/16, EU:C:2017:312).

97 Žr. 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *Nogueira ir kt.* (C-168/16 ir C-169/16, EU:C:2017:688, 61, 63 ir 77 punktai). Dėl sąvokos „pagrindinė buvimo vieta“ ir jos vartojimo Sąjungos teisėje žr. šios išvados 116 ir 120 punktus.

98 Žr. Sprendimo *Altun* 53 punktą.

99 Pagal analogiją žr. 2017 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2017/1371 dėl kovos su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu baudžiamosios teisės priemonėmis (OL L 198, 2017, p. 29) 11 konstatuojamąją dalį.

152. *Pirma*, tai, kad oro transporto bendrovė, vykdanti tarptautinius keleivinius skrydžius, prašė išduoti E 101 formos pažymas pagal Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies a punktą, kad išsiųstų savo orlaivių įgulos narius į kitoje valstybėje narėje esantį filialą, jau savaime gali kelti klausimų dėl tikrųjų jos motyvų.

153. Iš tiesų pažymėtina, kad šio reglamento 14 straipsnio 2 dalies a punkto taikymas kelia du didelius nepatogumus tokiai bendrovei. Pirma, procedūriniu požiūriu, pagal Įgyvendinimo reglamento Nr. 574/72 12a straipsnio 1a dalį šiai bendrovei neleidžiama prašyti, kad jos buveinės valstybės narės kompetentinga įstaiga išduotų E 101 formos pažymas jos orlaivių įgulos nariams (šios pažymos turi prašyti pats darbuotojas), o pagal šio reglamento 11 straipsnio 1 dalį jis gali tai daryti komandiravimo atveju. Antra, kalbant apie esmę, pažymėtina, kad Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 2 dalies a punkto i papunktyje išimties tvarka numatyta taikyti filialo ar nuolatinės atstovybės, kurioje dirba atitinkami darbuotojai, teisę, o komandiravimo taisyklės leistų išvengti šios išimties taikymo ir užtikrinti buveinės valstybės narės teisės taikymą.

154. *Antra*, kaip pažymėta šios išvados 20 ir 24 punktuose, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai nurodė, kad *Vueling* apgyvendino daug „komandiruotų“ darbuotojų savo pačios buveinės Ispanijoje adresu, o iš tikrųjų jie gyveno Prancūzijoje ir, be to, buvo Prancūzijos piliečiai, nors, beje, pusė jų nebuvo nuolatiniai šios oro transporto bendrovės darbuotojai ir buvo pasamdyti likus mažiau nei 30 dienų iki jų komandiravimo, o kai kurie iš jų – dieną prieš ar tą pačią dieną. Šios aplinkybės taip pat kelia klausimų.

155. Iš tiesų, net darant prielaidą, kad oro transporto bendrovė, vykdanti tarptautinius skrydžius, per klaidą galvoja, kad taisyklės, susijusios su darbuotojų komandiravimu, gali būti taikomos jos orlaivių įgulos nariams [100], tai, kad ji pažymas išdavusiai įstaigai neatskleidė tikrosios atitinkamų darbuotojų gyvenamosios vietos, gali papildomai rodyti, kad buvo siekiama nuslėpti piktnaudžiavimo šiomis taisyklėmis faktą.

156. Šiuo klausimu pažymiu, kad, žinoma, Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies a punktas netrukdo įmonei komandiruoti darbuotojų į valstybę narę, kurioje jie gyvena. Ši nuostata taip pat nedraudžia, kad šie darbuotojai būtų valstybės narės, į kurią yra siunčiami, piliečiai. Be to, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją vien tai, kad darbuotojas buvo įdarbintas siekiant jį komandiruoti, savaime nekliudo taikyti jam komandiravimo taisyklių [101].

157. Vis dėlto man atrodo, kad jeigu kartu susideda visos šios aplinkybės – valstybės narės pilietybę turintys ir joje gyvenantys darbuotojai priimami dirbti šioje valstybėje – komandiravimas yra dirbtinis [102]. Šiuo klausimu primenu, kad Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 punkto a papunkčio tikslas iš esmės yra skatinti laisvą paslaugų teikimą įmonių, kurios tuo pasinaudoja, išsiųsdamos darbuotojus į kitas valstybes nares, t. y. ne tas, kuriose jos įsteigtos, naudai ir šiomis aplinkybėmis išvengti administracinių sunkumų [103]. Taigi komandiravimo taisyklės negali būti taikomos darbuotojams, kurie yra tiesiogiai įdarbinti valstybėje, į kurią juos ketinama komandiruoti [104].

100 Šiuo klausimu žr. šios išvados 127–132 punktus.

101 Pagal analogiją žr. 1970 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Manpower* (35/70, EU:C:1970:120, 14 punktas) ir 2018 m. spalio 25 d. Sprendimą *Walltopia* (C-451/17, EU:C:2018:861, 34 ir 35 punktai).

102 Taigi pagrindinių bylų aplinkybės galėtų būti kvalifikuojamos ir kaip sukčiavimas, ir kaip piktnaudžiavimas teise. Iš esmės šios sąvokos skiriasi. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją norint įrodyti tokį piktnaudžiavimą būtina, pirma, objektyvių aplinkybių visuma, iš kurios būtų matyti, jog, nepaisant to, kad buvo formaliai laikytasi Sąjungos teisėje nustatytų sąlygų, šio teisės akto tikslas nebuvo pasiektas, ir, antra, subjektyvus elementas, pasireiškiantis siekimu gauti Sąjungos teisėje numatytą naudą, savavališkai sukuriant atitinkamas jos gavimo sąlygas (žr. mano išvadą byloje *Altun ir kt.* (C-359/16, EU:C:2017:850, 45 išnaša)). Vis dėlto jas ne visada įmanoma aiškiai atskirti.

103 Žr. 2000 m. vasario 10 d. Sprendimą *FTS* (C-202/97, EU:C:2000:75, 28 punktas) ir 2012 m. spalio 4 d. Sprendimą *Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe* (C-115/11, EU:C:2012:606, 30 ir 31 punktai).

104 Žr. 2000 m. gruodžio 13 d. Administracinės komisijos sprendimo Nr. 181 dėl Reglamento Nr. 1408/71 14 straipsnio 1 dalies, 14a straipsnio 1 dalies ir 14b straipsnio 1 ir 2 dalių aiškinimo (OL L 329, 2001, p. 73) 13 konstatuojamąją dalį ir Steinmeyer, H. D., „*Title II – Determination of the legislation applicable*“, išleista Fuchs, M., ir Cornelissen, R., „ES Social Security Law – A Commentary on ES Regulations 883/2004 and 987/2009“, Nomos, 2015, p. 167.

158. Galiausiai prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai turės patikrinti *Vueling* elgesį pagrindinėse bylose. Šiuo tikslu ši bendrovė turėtų turėti galimybę paneigti šioje išvadoje aptartą informaciją, laikantis garantijų, susijusių su teise į teisingą bylos nagrinėjimą. Ji turėtų gebėti, be kita ko, pasiaiškinti dėl klaidingų gyvenamosios vietos deklaracijų, kurias pateikė Ispanijos valdžios institucijoms.

D. Dėl baudžiamojoje byloje priimto sprendimo res judicata galios civilinėje byloje

159. Antruoju klausimu byloje C-37/18 *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius) iš esmės siekia sužinoti, ar pagal Sąjungos teisės viršenybės principą nacionaliniam teismui, kuriam pagal jo vidaus teisę civilinėje byloje yra privaloma baudžiamojoje byloje priimto sprendimo *res judicata* galia, draudžiama atsižvelgti į baudžiamojoje byloje priimto su Sąjungos teise nesuderinamo sprendimo pasekmes, priteisiant iš darbdavio žalos atlyginimą darbuotojui vien todėl, kad šis darbdavys buvo nuteistas baudžiamojoje byloje dėl tų pačių faktinių aplinkybių.

160. Prancūzijos teisės sistemoje baudžiamosiose bylose priimtų sprendimų *res judicata* galios civilinėms byloms principas yra suformuotas *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) jurisprudencijoje ir reiškia, kad baudžiamųjų bylų teismų sprendimai turi *res judicata* galią civilinėse bylose visų asmenų atžvilgiu. Ši *res judicata* galia neapsiriboja vien baudžiamojoje byloje priimto sprendimo *rezoliucine dalimi*, t. y. ta dalimi, kurioje kaltinamasis pripažįstamas kaltu arba nekaltu ir nuteisiamas konkrečia bausme arba išteisinamas. Jis taikomas ir tokio sprendimo *motyvams*[105]. Taigi civilinių bylų teismui, priimančiam sprendimą dėl tų pačių faktinių aplinkybių kaip ir baudžiamųjų bylų teismas, draudžiama kvestionuoti ne tik *patį apkaltinamąjį ar išteisinamąjį nuosprendį*, bet ir baudžiamųjų bylų teismo *konstatuotas faktines aplinkybes* ir pateiktą jų *teisinį kvalifikavimą*. Šiems elementams taikoma nenuginčijama tiesos prezumpcija, taigi jie nebegali būti ginčijami civilinių bylų teisme[106].

161. Taigi 2016 m. kovo 4 d. sprendime *Cour d'appel de Paris* (Paryžiaus apeliacinis teismas) rėmėsi *nedeklaruoto darbo kvalifikavimu*, pateiktu sprendime, kurį jis priėmė 2012 m. sausio 31 d. baudžiamojoje byloje prieš *Vueling*, įpareigodamas šią bendrovę atlyginti žalą J.-L. Poignant[107]. Jeigu (priešingai mano siūlymui) Teisingumo Teismas nuspręstų, kad tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėse bylose, priimančiosios valstybės narės teismas negali neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, toks kvalifikavimas būtų nesuderinamas su Sąjungos teise[108]. Tada reikėtų aiškintis, ar šis nuosprendis galėjo pagrįstai įgyti *res judicata* galią civilinėje byloje, kiek tai susiję su nusikalstamos veikos, kuria buvo kaltinama *Vueling*, kvalifikavimu.

162. Pirmiausia reikėtų patikslinti, kad, mano nuomone, vien Sąjungos teisės viršenybės principas nesiūlo jokio tinkamo kriterijaus, kuriuo būtų galima remtis atsakant į šį klausimą. Iš tiesų tai nereiškia, kad Reglamentas Nr. 1408/71 turėtų būti viršesnis už *res judicata* galios principą, kaip jis suprantamas Prancūzijos teisėje. Taip pat nemanau, kad šiai bylai yra reikšminga valstybių narių procesinė autonomija ir šiuo atžvilgiu lygiavertiškumo ir veiksmingumo kriterijai, kuriais remiasi Prancūzijos vyriausybė. Iš tiesų tai, ką galima laikyti turint *res judicata* galią, yra ne procedūrinis, o esmės klausimas.

105 Kalbant konkrečiau, *res judicata* galia taikoma viskam, ką galutinai, neabejotinai ir tikrai nusprendė baudžiamųjų bylų teismas, kalbant apie veikos, kuri yra civilinio ieškinio ir baudžiamosios bylos pagrindas, buvimą, jos kvalifikavimą ir asmens, kuriam ši veika inkriminuojama, kaltę.

106 Žr. 1855 m. kovo 7 d. *Cour de cassation, chambre civile* (Kasacinis Teismas, Civilinių bylų skyrius) Sprendimą *Quertier*, Bull. civ. no31; 2012 m. spalio 24 d. *Cour de cassation, 1ère chambre civile* (Kasacinis Teismas, Pirmasis civilinių bylų skyrius) sprendimą Nr. 11-20.442 ir 2016 m. vasario 18 d. *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius) sprendimą Nr. 14-23.468. Šį principą galima sugretinti su principu, pagal kurį „baudžiamoji byla sustabdo civilinės bylos nagrinėjimą“, kai civilinę bylą nagrinėjantis teismas, jeigu civilinė ir baudžiamoji byla buvo iškeltos dėl tų pačių faktinių aplinkybių, privalo sustabdyti bylos nagrinėjimą ir laukti, kol baudžiamojoje byloje bus priimtas galutinis sprendimas. Dėl pastarojo principo taikymo pagrindinėse bylose žr. šios išvados 33 punktą.

107 Žr. šios išvados 24 ir 40 punktus.

108 Žr. šios išvados 50 punkte pateiktus paaiškinimus.

163. Šiomis aplinkybėmis pažymiu, kad, *pirma*, baudžiamojoje byloje priimto sprendimo *res judicata* galios civilinėse bylose principas gali kliudyti Sąjungos teisės veiksmingumui. Jeigu baudžiamojoje byloje priimtas sprendimas prieštarautų Sąjungos teisei, civilinių bylų teismas vis tiek turėtų jį taikyti. *Antra*, kaip nurodo J.-L. Poignant ir Prancūzijos vyriausybė, baudžiamojoje byloje priimto sprendimo *res judicata* galios civilinėse bylose principas atspindi teisėtą teisinio saugumo tikslą išvengti prieštaravimų tarp baudžiamojoje ir civilinėje bylose dėl tų pačių faktinių aplinkybių priimtų sprendimų. Taip pat netiesiogiai aiškėja teismų politikos motyvai, susiję su baudžiamųjų bylų teismams pripažįstamu ypatingu vaidmeniu [109]. Taigi manau, kad reikėtų įvertinti Sąjungos teisės veiksmingumo ir šio teisėto tikslo pusiausvyrą [110].

164. Kalbant apie šį pusiausvyros įvertinimą, pažymėtina, kad Teisingumo Teismas nuosekliai pripažįsta *res judicata* galios principo svarbą ir Sąjungos teisinėje sistemoje, ir nacionalinėse teisinėse sistemose. Iš tiesų, siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių pastovumą ir gerą teisingumo vykdymą, svarbu, kad teismų sprendimai, kurie išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus numatytiems pasinaudojimo jomis terminams tampa galutiniai, nebegalėtų būti ginčijami. Todėl Sąjungos teisė iš esmės nenustato nacionaliniam teismui pareigos netaikyti vidaus proceso taisyklių, suteikiančių teismo sprendimui *res judicata* galią, net jeigu tai leistų ištaisyti su šia teise nesuderinamą situaciją [111].

165. Vis dėlto, kaip teigia Komisija, nors Sąjungos teisė nedraudžia, kad baudžiamojoje byloje priimtas apkaltinamasis arba išteisinamasis nuosprendis (kitaip tariant, jo *rezoliucinė* dalis) įgytų *res judicata* galią ir nebegalėtų būti ginčijamas, nors ir prieštarautų Sąjungos teisei [112], jeigu ši *res judicata* galia būtų taikoma ir tiems *baudžiamųjų bylų teismo vertinimams*, kurių nesuderinamumas su Sąjungos teise yra įrodytas civilinių bylų teisme, būtų pernelyg pakenkta šios teisės veiksmingumui. Tai reikštų, kad atitinkamo asmens teisės, kurios jam yra suteikiamos dėl tiesioginio Sąjungos teisės veikimo, ir vėl būtų pažeistos, priimant *antrą sprendimą*. Taigi manau, kad Sąjungos teisė draudžia tokią nacionalinę taisyklę, susijusią su *res judicata* galia [113].

166. Priešingai, nei teigia Prancūzijos vyriausybė, Sprendimas *Di Puma ir Zecca* [114] neleidžia suabejoti tokiu aiškinimu. Primenu, kad jame Teisingumo Teismas konstatavo, kad valstybėms narėms iš Sąjungos teisės aktų kylanti pareiga numatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias administracines sankcijas prekybos vertybiniais popieriais pasinaudojant viešai neatskleista informacija srityje nedraudžia nacionalinės taisyklės, kurioje numatyta, kad baudžiamojoje byloje priimtame sprendime konstatuotoms faktinėms aplinkybėms dėl tokį sandorį sudarančių požymių nustatymo taikoma *res judicata* galia, taigi pagal šią taisyklę, jeigu baudžiamųjų bylų teismas išteisina kaltinamąjį, procedūra dėl piniginės administracinės nuobaudos skyrimo, susijusi su tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis, turi būti užbaigta neskiriant sankcijų.

109 *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) grindė *res judicata* galią taip: „visuomenė būtų supriešinta, nes, atsižvelgiant vien į privatų interesą, būtų pakirstas pasitikėjimas baudžiamųjų bylų teismų sprendimais ir kvestionuojamas nuteistojo nekaltumas, kad jis turėjo būti pripažintas kaltu, arba kaltinamojo atsakomybė, kad jis turėjo būti pripažintas nepadariusiu jam inkriminuojamos veikos“ (1855 m. kovo 7 d. *Cour de cassation, chambre civile* (Kasacinis Teismas, Civilinių bylų skyrius) Sprendimas *Quertier*, Bull. civ. n 31).

110 Šiuo klausimu žr. Kornezov, A., *„Res Judicata of national judgments incompatible with ES law: time for a major rethink?“*, *Common Market Law Review*, no 51, 2014, p. 809 ir paskesni.

111 Šiuo klausimu žr. 2018 m. spalio 24 d. Sprendimą *XC ir kt.* (C-234/17, EU:C:2018:853, 52 ir 53 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

112 Šiuo klausimu žr. 2018 m. spalio 24 d. Sprendimą *XC ir kt.* (C-234/17, EU:C:2018:853, 54 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

113 Šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 3 d. Sprendimą *Fallimento Olimpiclub* (C-2/08, EU:C:2009:506, 29–31 punktai). Be to, tokia *res judicata* galios principo samprata nėra bendrai pripažįstama valstybėse narėse. Principas, kad baudžiamojoje byloje priimtas sprendimas turi *res judicata* galią civilinėje byloje, nebetaikomas Vokietijoje ir Ispanijoje ir apskritai netaikomas *Common law* šalyse. Galiausiai Nyderlandų ir Portugalijos teisėje numatyta, kad tai, ką konstatavo baudžiamųjų bylų teismas, yra tik paprastos prezumpcijos (žr. Pradel, J., „Droit pénal comparé“, Précis Dalloz, 4-asis leidimas, 2016, p. 564–567).

114 2018 m. kovo 20 d. sprendimas (C-596/16 ir C-597/16, EU:C:2018:192, 25, 28, 29 ir 32–34 punktai).

167. Vis dėlto Teisingumo Teismas konstatavo tik tai, kad baudžiamojoje byloje priimto sprendimo *res judicata* galia administracinėms byloms nekliudo konstatuoti pažeidimų šioje srityje ir veiksmingai už juos nubausti, jeigu dėl tokią galią turinčių konstatuotų faktinių aplinkybių, taikant rungimosi principu grindžiamą procedūrą, ginčijamasi baudžiamųjų bylų teisme ir jeigu nacionalinė institucija, atsakinga už šių administracinių nuobaudų skyrimą, turi priemonių įsitikinti, kad apkaltinamasis arba išteisinamasis nuosprendis baudžiamojoje byloje buvo priimtas atsižvelgiant į visus jos turimus įrodymus [115]. Taigi jis nepriėmė sprendimo dėl atvejo, kai baudžiamųjų bylų teismas pateikė Sąjungos teisės neatitinkantį kvalifikavimą, pavyzdžiui, pateikdamas šiai teisei prieštaraujantį sąvokos „prekyba vertybiniais popieriais pasinaudojant viešai neatskleista informacija“ aiškinimą.

168. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į antrąjį *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius) klausimą byloje C-37/18 atsakyti taip, kad pagal Sąjungos teisę nacionaliniam teismui, kuriam pagal jo vidaus teisę yra privalomas principas dėl baudžiamosiose bylose priimtų sprendimų *res judicata* galios civilinėms byloms, draudžiama atsižvelgti į baudžiamojoje byloje priimto sprendimo, kuris yra nesuderinamas su Sąjungos teise, pasekmes, įpareigojant darbdavį atlyginti darbuotojui žalą vien todėl, kad šis darbdavys buvo nuteistas baudžiamojoje byloje dėl tų pačių faktinių aplinkybių.

VI. Išvada

169. Atsižvelgdamas į visus pateiktus samprotavimus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Tribunal de grande instance de Bobigny* (Bobinji pirmosios instancijos teismas, Prancūzija) byloje C-370/17 ir į *Cour de cassation, chambre sociale* (Kasacinis Teismas, Socialinių bylų skyrius, Prancūzija) byloje C-37/18 pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 ir iš dalies pakeisto 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1992/2006, 14 straipsnio 1 dalies a punktas ir 1972 m. kovo 21 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 574/72, nustatančio Reglamento Nr. 1408/71 įgyvendinimo tvarką, iš dalies pakeisto ir atnaujinto Reglamentu Nr. 118/97, 11 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad priimančiosios valstybės narės teismas yra kompetentingas neatsižvelgti į E 101 formos pažymą, jeigu turi įrodymų, patvirtinančių, kad ši pažyma buvo gauta ar ja buvo remtasi sukčiaujant. Reglamento Nr. 1408/71, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1992/2006, 84a straipsnio 3 dalyje numatyto kompetentingų įstaigų dialogo eiga neturi poveikio šiai kompetencijai.

2. Pagal Sąjungos teisę nacionaliniam teismui, kuriam pagal jo vidaus teisę yra privalomas principas dėl baudžiamosiose bylose priimtų sprendimų *res judicata* galios civilinėms byloms, draudžiama atsižvelgti į baudžiamojoje byloje priimto sprendimo, kuris yra nesuderinamas su Sąjungos teise, pasekmes, įpareigojant darbdavį atlyginti darbuotojui žalą vien todėl, kad šis darbdavys buvo nuteistas baudžiamojoje byloje dėl tų pačių faktinių aplinkybių.

115 Žr. 2018 m. kovo 20 d. Sprendimą *Di Puma ir Zecca* (C-596/16 ir C-597/16, EU:C:2018:192, 32–34 punktai).